

**WNIOSEK RZĄDU RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ O KREDYT Z BANKU
ROZWOJU RADY EUROPY
Z PRZEZNACZENIEM NA ZASILENIE
"FUNDUSZU DOTACJI
INWESTYCYJNYCH DLA MAŁOPOLSKI"
ORAZ „FUNDUSZU DLA ŚLĄSKA”**

Warszawa, lipiec 2004

Znaczenie terminów:

- „program małopolski” - dokument pn. „Zintegrowany Program Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego”;
- „program śląski” - dokument pn. „Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”;
- „Projekt” - zakres działań, które będą realizowane na terenie województw małopolskiego i śląskiego, przy wsparciu finansowym pochodzącym z kredytu Banku Rozwoju Rady Europy;
- „fundusz” - finansowy instrument realizacji Projektu, za pośrednictwem którego będą dystrybuowane środki pochodzące z kredytu Banku Rozwoju Rady Europy. W Województwie Małopolskim będzie to: „Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski”, natomiast w Województwie Śląskim – „Fundusz dla Śląska”;
- „zadanie” - inwestycja realizowana przez Beneficjenta przy wsparciu ze środków pochodzących z kredytu Banku Rozwoju Rady Europy.

Spis treści

1. Kredytobiorca	4
2. Przeznaczenie kredytu	4
3. Beneficjenci	5
4. Zarządzanie i sprawozdawczość	5
5. Opis programu małopolskiego i programu śląskiego	6
5.1. Cel programów	6
5.2. Cele szczegółowe programów	6
5.3. Instrumenty wdrażane w ramach programów	6
5.4. Metoda.....	9
5.5. Zgodność programu małopolskiego i programu śląskiego z innymi dokumentami strategicznymi	10
6. Prezentacja jednostek związanych z realizacją Projektu	12
6.1. Struktura administracyjna w Polsce	12
6.2. Regionalna administracja samorządowa	12
6.3. Regionalna administracja rządowa.....	13
6.4. Jednostki wdrażające Projekt	14
7. Kontekst Projektu	15
7.1. Kontekst społeczno – gospodarczy	15
7.2. Kontekst sektorowy	18
8. Zakres wsparcia ze środków BRRE	26
8.1. Charakterystyka działań realizowanych w ramach „Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski”	26
8.2. Charakterystyka działań w ramach „Funduszu dla Śląska”	31
9. Środki finansowe na realizację Projektu	38
9.1. Indykatory podział środków pochodzących z kredytu BRRE i pozostałe źródła finansowania zadań.	38
9.2. Przepływy funduszy w ramach Projektu	39
10. Monitoring Projektu	43
Załącznik nr 1	45

1. Kredytobiorca

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej

Umowa kredytu zostanie zawarta między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Bankiem Rozwoju Rady Europy i dotyczy kredytu w wysokości 25 mln euro, przeznaczonego na zasilenie „Funduszu dotacji inwestycyjnych dla Małopolski” oraz „Funduszu dla Śląska”. W imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej umowę kredytu podpisze Minister Finansów.

2. Przeznaczenie kredytu

Środki pochodzące z kredytu BRRE w wysokości 25 milionów euro zostaną przeznaczone na „Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski” oraz „Fundusz dla Śląska” i stanowią środki publiczne, udostępnione samorządom województwa małopolskiego oraz województwa śląskiego na realizację wybranych przedsięwzięć wskazanych odpowiednio w „Zintegrowanym Programie Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego”, zwanym dalej „programem małopolskim” oraz „Programie łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”, zwanym dalej „programem śląskim”.

Ww. programy przygotowane zostały na podstawie „Programu restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003-2006 z wykorzystaniem ustaw antykryzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń” oraz na podstawie „Założeń programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”, przyjętych przez Radę Ministrów w dniu 28 stycznia 2003 r. i wpisują się one w założenia dwóch strategicznych dokumentów rządowych: „Programu restrukturyzacji hutnictwa żelaza i stali”, przyjętego przez Radę Ministrów w dniu 5 listopada 2002 r., który po konsultacjach z Komisją Europejską, jako dokument „Restrukturyzacja i rozwój hutnictwa żelaza i stali w Polsce do 2006 r.” przyjęty został przez Radę Ministrów w dniu 10 stycznia 2003 r., ze zmianami zaakceptowanymi w dniu 25 marca 2003 r.; oraz „Strategii dla przemysłu chemicznego w Polsce do 2010 r.”, przyjętej przez Radę Ministrów w dniu 4 czerwca 2002 r.

Podstawową przesłankę do sformułowania programu małopolskiego i programu śląskiego stanowi konieczność wsparcia działań regionalnych w ramach procesu restrukturyzacji społecznej i gospodarczej. Dotychczasowe doświadczenia związane z wdrażaniem programów pomocowych wskazują na konieczność partnerskiego uczestnictwa samorządów lokalnych w procesach restrukturyzacyjnych. Wynika to z faktu, iż negatywne skutki niezbędnych działań restrukturyzacyjnych, w tym zwłaszcza związane ze wzrostem bezrobocia, koncentrują się na ograniczonym obszarze, zaś ich skala niezwykle mocno determinuje poziom i jakość życia ludności, zmieniając w sposób zasadniczy przesłanki do przyszłego rozwoju społeczności regionu. Rozwiązywanie wynikających stąd problemów wymaga wsparcia rządowego tych działań samorządu terytorialnego, które mają na celu kreowanie i wspieranie zadań stwarzających korzystne warunki dla powstawania nowych miejsc pracy oraz poprawiających atrakcyjność inwestycyjną obszaru a tym samym bezpośrednio oddziałujących na wzrost konkurencyjności województw.

Realizacja tych celów nastąpi poprzez kreowanie i wspieranie zadań pozwalających w sposób kompleksowy rozwiązać problemy zarówno gospodarcze związane z niedostatecznym

rozwojem infrastruktury i jej niedostosowaniem do aktualnych i prognozowanych potrzeb regionów oraz społecznych, związanych z wysoką stopą bezrobocia.

Środki pochodzące z kredytu zostaną przeznaczone na współfinansowanie inwestycji publicznych przyczyniających się do powstawania nowych miejsc pracy w województwach śląskim i małopolskim i adresowane są w pierwszej kolejności do samorządów lokalnych.

Zadania realizowane będą na podstawie porozumień, które zostaną zawarte pomiędzy organami administracji rządowej a samorządami województw: małopolskiego i śląskiego.

3. Beneficjenci

Beneficjentem kredytu będzie samorząd województwa małopolskiego oraz samorząd województwa śląskiego – odpowiedzialny za wdrożenie i realizację poszczególnych programów.

Odbiorcami pomocy będą samorzady lokalne na terenie województw śląskiego i małopolskiego oraz małe i średnie przedsiębiorstwa z obszaru województwa śląskiego.

4. Zarządzanie i sprawozdawczość

Zarządzającym Projektem od strony merytorycznej jest Minister Gospodarki i Pracy, nadzorujący wykonanie zadań wynikających z umowy kredytu oraz porozumienia zawartego z samorządem województwa małopolskiego i śląskiego.

Minister Finansów jest odpowiedzialny za wykonanie umowy kredytowej w części finansowej.

Marszałek Województwa Małopolskiego oraz Marszałek Województwa Śląskiego są odpowiedzialni za stronę merytoryczną poszczególnych komponentów Projektu i realizują swoje zadania zgodnie z warunkami Projektu zatwierdzonymi przez Bank Rozwoju Rady Europy oraz warunkami porozumień zawartych ze stroną rządową. Marszałek Województwa Małopolskiego oraz Marszałek Województwa Śląskiego odpowiedzialni są również za przygotowanie sprawozdań z wykonania Projektu na terenie poszczególnych województw. Będą one przekazywane do Ministra Gospodarki i Pracy, a po jego akceptacji do Ministra Finansów, który następnie przekaże je do Banku Rozwoju Rady Europy.

5. Opis programu małopolskiego i programu śląskiego

5.1. Cel programów

Wspólnym nadrzędnym celem obu programów małopolskiego i śląskiego jest łagodzenie skutków restrukturyzacji przedsiębiorstw należących do sektorów tradycyjnych i schyłkowych przemysłu, poprzez kreowanie korzystnych warunków do tworzenia nowych miejsc pracy w województwach małopolskim i śląskim.

5.2. Cele szczegółowe programów

Cel nadrzędny jest realizowany poprzez cele szczegółowe takie jak:

- 1) Ograniczenie negatywnych społecznych i gospodarczych skutków procesu restrukturyzacji;
- 2) Stworzenie nowych i/lub zachowanie istniejących miejsc pracy;
- 3) Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów miejskich i poprzemysłowych;
- 4) Poprawa konkurencyjności społecznej i gospodarczej obszarów objętych skutkami restrukturyzacji.

5.3. Instrumenty wdrażane w ramach programów

Wcześniej wymienione programy: „Zintegrowany Program Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego” (Program małopolski) i „Program Łagodzenia w Regionie Śląskim Skutków Restrukturyzacji Zatrudnienia w Górnictwie Węgla Kamiennego” (Program śląski) stanowią narzędzie realizacji wyżej wskazanego celu nadrzędnego i celów szczegółowych, obejmując zróżnicowane pola aktywności.

5.3.1.

Program małopolski obejmuje różnorodne działania, które wdrażane będą przez wyspecjalizowane instytucje regionalne.

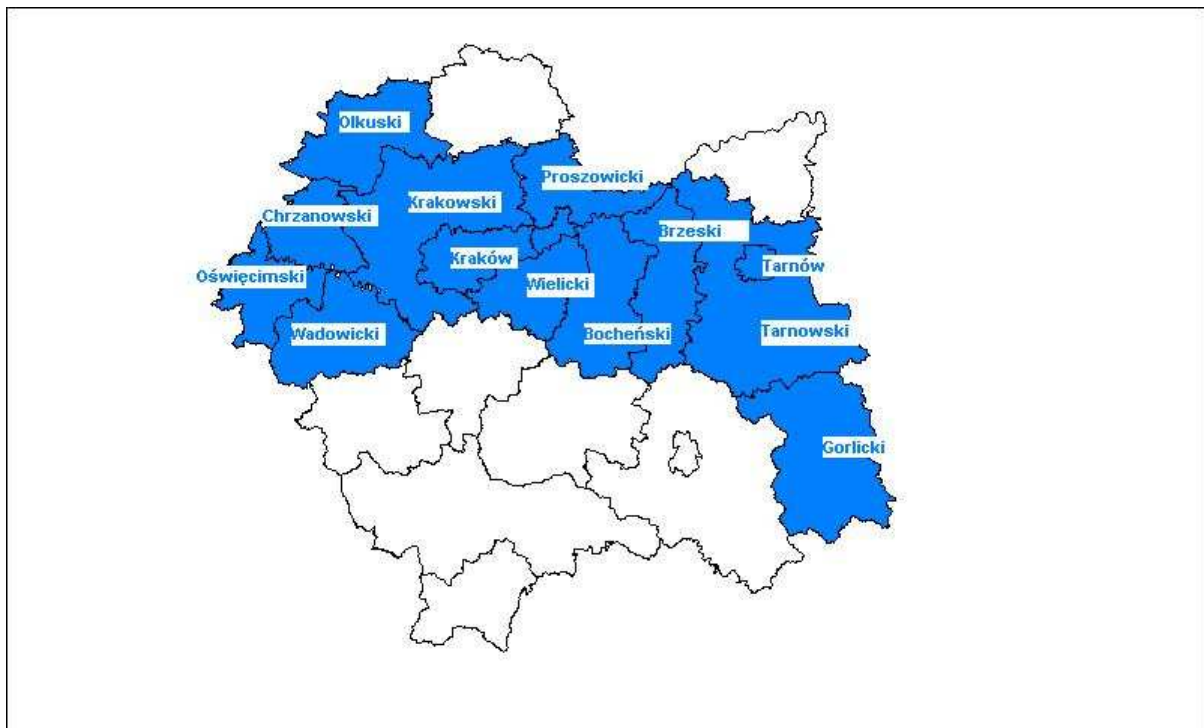
Pierwszy priorytet programu pn. „Ograniczenie negatywnych społecznych skutków procesu restrukturyzacji sektorów”, przewidujący instrumenty interwencji na rynku pracy, wdrażany będzie przez Wojewódzki Urząd Pracy w Krakowie. Priorytet drugi pn. „Poprawa konkurencyjności obszarów objętych skutkami restrukturyzacji” wdrażany będzie przez dwa typy podmiotów: działanie 2.1., przewidujące poprawę dostępności do kapitału – przez agencje rozwoju regionalnego w Krakowie i w Tarnowie, natomiast działanie 2.2., obejmujące wzmocnienie infrastruktury lokalnej i regionalnej - przez samorząd Województwa Małopolskiego – Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego.

Niniejszy wniosek ma na celu **uzyskanie wsparcia z BRRE wyłącznie dla realizacji działania 2.2. pn. „Wzmocnienie infrastruktury lokalnej i regionalnej”**, wchodzącego w skład programu małopolskiego. Pomoc dla obszarów objętych programem będzie kierowana

za pośrednictwem instrumentu finansowego pn. Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski.

Program małopolski obejmuje swym zasięgiem te obszary województwa, w których ma miejsce koncentracja negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych związanych z procesami restrukturyzacji. Wybór obszarów objętych programem został dokonany w oparciu o trzy kryteria: występowanie zakładów należących do sektorów tradycyjnych oraz firm kooperujących z tymi zakładami, wysoki (w odniesieniu do innych części województwa) odsetek osób pracujących w przemyśle w ogólnej liczbie pracujących oraz wysoki odsetek osób zwolnionych z przyczyn zakładu pracy w stosunku do ogólnej liczby bezrobotnych. Kryteria te pozwoliły wyselekcjonować obszary, na których już występują niekorzystne zjawiska na rynku pracy lub zachodzi duże niebezpieczeństwo, że zjawiska takie wkrótce wystąpią. W wyniku przeprowadzonych analiz, interwencją programu małopolskiego objęto powiaty ziemskie: bocheński, brzeski, chrzanowski, gorlicki, krakowski, olkuski, oświęcimski, proszowicki, tarnowski, wadowicki, wielicki; oraz miasta na prawach powiatu: Kraków i Tarnów. Obszarem szczególnie preferowanym są gminy górnicze: Babice, Brzeszcze, Chełmek, Libiąż, Oświęcim – gmina wiejska oraz Trzebinia.

Rysunek 1. Zasięg geograficzny programu małopolskiego - powiaty

5.3.2

Program śląski ma na celu wzmocnienie infrastruktury lokalnej i regionalnej oraz wsparcie sektora MŚP w Województwie Śląskim. Program łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji w górnictwie węgla kamiennego” ma celu restrukturyzację gospodarki, zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu oraz rozwój zdolności adaptacyjnych mieszkańców na regionalnym rynku pracy. Program tworzy warunki do kreowania rozwoju przez samorządy lokalne oraz przedsiębiorców i ich organizacje, którzy zdecydują o efektywnym wykorzystaniu możliwości, jakie stwarza Program śląski. W ramach Programu realizowane będą 2 instrumenty finansowe, tj.:

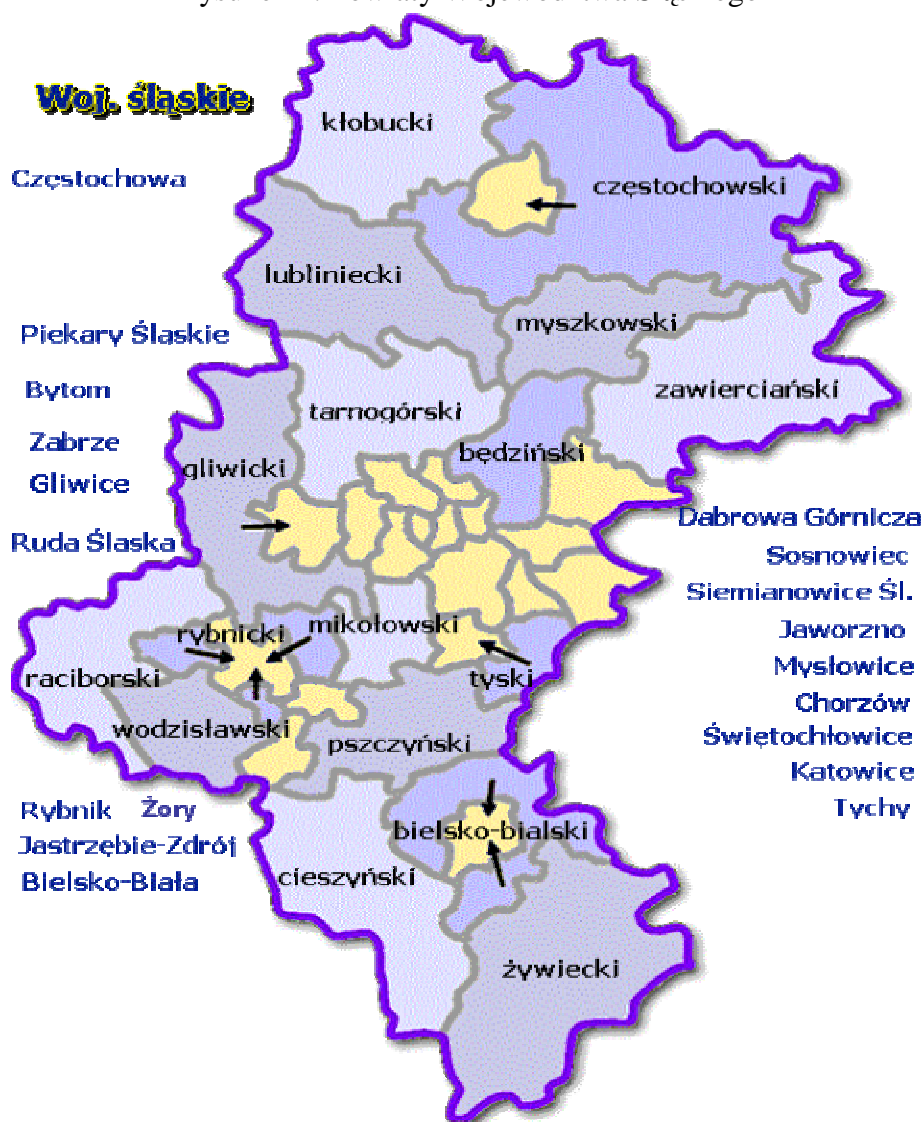
- Fundusz na Rzecz Rozwoju Infrastruktury Lokalnej skierowanej na rozwój przedsiębiorczości, przeznaczony na dotacje inwestycyjne dla gmin i powiatów;
- Linia Pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw.

W ciągu ostatnich kilku dekad region śląski był centrum przemysłowym Polski. Na Śląsku funkcjonowały: przemysł wydobywania węgla (kopalnie, zakłady przerobcze, koksownie), przemysł stalowy (huty, zakłady metalurgiczne), energetyka i inne zakłady przemysłu ciężkiego. Restrukturyzacja starych sektorów przemysłowych województwa trwa już od ponad dwunastu lat.

Rejon Śląska był i jest nadal jednym z najważniejszych ośrodków przemysłu węglowego w Europie. Obecnie właśnie w tej gałęzi obserwuje się najszybszy proces likwidacji produkcji oraz redukcji zatrudnienia. Na początku procesu restrukturyzacji w sektorze węglowym pracowało 300 000 osób, a obecnie pracuje tam około 140 000 osób.

Program śląski swym zasięgiem obejmuje cały obszar Województwa Śląskiego (mapa – rys. 2): 19 powiatów miejskich, 17 powiatów ziemskich, 167 gmin, w tym 49 miast-gmin, 22 gminy wiejsko-miejskich oraz 96 gmin wiejskich.

Rysunek 2. Powiaty Województwa Śląskiego

5.4. Metoda

5.4.1. Metody realizacji programu małopolskiego

Przedstawione powyżej cele będą osiągnane poprzez zastosowanie instrumentów zmierzających do powstawania nowych możliwości zatrudnienia osób, które utraciły pracę w związku z zachodzącymi procesami restrukturyzacyjnymi bądź są zagrożone bezrobociem.

Przewidywane instrumenty będą się koncentrować na:

- 1) Wsparciu zdobywania nowych kwalifikacji zawodowych przez osoby dotknięte procesami restrukturyzacyjnymi;
- 2) Wsparciu zakładania własnych przedsiębiorstw poprzez udostępnienie pomocy doradczej i wsparcie finansowe dla osób zamierzających założyć własną firmę;
- 3) Wsparciu pracodawców tworzących nowe miejsca pracy;
- 4) Zwiększeniu dostępności do preferencyjnych źródeł finansowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw – funduszy poręczeń kredytowych i pożyczkowych;
- 5) Tworzeniu funduszy poręczeń kredytowych i pożyczkowych dla wspólnot mieszkaniowych, dzięki czemu spodziewane jest zwiększone zapotrzebowanie na usługi świadczone przez MŚP;
- 6) Podniesieniu konkurencyjności obszarów restrukturyzowanych poprzez wsparcie rozbudowy infrastruktury sprzyjającej podejmowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej.

5.4.2. Metody realizacji programu śląskiego

Z uwagi na wciąż trwające, długoletnie procesy restrukturyzacji przemysłów: węglowego, stalowego, metalowego oraz zakładów z nimi związanych, zatrudnienie w tych sektorach jest nadal redukowane; dlatego instrumenty opisane w punkcie 5.3.2 obejmują jednocześnie polepszenie struktury zatrudnienia.

Wskazane instrumenty programu śląskiego będą koncentrować się na:

- 1) Podniesieniu atrakcyjności obszarów restrukturyzowanych poprzez stworzenie korzystnych warunków do rozwoju inwestycji – przygotowanie terenów pod inwestycje;
- 2) Podniesieniu konkurencyjności regionu poprzez wsparcie rozbudowy i modernizacji infrastruktury sprzyjającej podejmowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej;
- 3) Wsparcie sektora MŚP poprzez zwiększenie dostępności do preferencyjnych źródeł finansowania;
- 4) Polepszenie koniunktury regionalnego rynku pracy poprzez podejmowane w ramach programu śląskiego działania, mającego na celu poprawę infrastruktury dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz inwestycje generujące nowe miejsca pracy realizowane w ramach dotacji inwestycyjnych dla gmin i powiatów oraz linii pożyczek dla MŚP.

5.4.3. Przeznaczenie środków pochodzących z kredytu BRRE

Niniejszy wniosek - na kwotę 25 mln euro – przeznaczony jest na „Fundusz dotacji inwestycyjnych dla Małopolski” i „Fundusz dla Śląska” w ramach działań na rzecz szeroko pojętego rozwoju regionalnego, dotyczącego regionów restrukturyzowanych. Działania te rozpoczęły się w 2004 roku na terenie Województwa Śląskiego, rozpoczęcie kontynuacji ich

realizacji przewidywane jest w czwartym kwartale 2004 roku i obejmować będzie działania na terenie Województw Małopolskiego i Śląskiego.

Projekt w Województwie Śląskim obejmuje kontynuację wcześniejszych instrumentów (linii pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw), wspólnie w Województwie Małopolskim i Śląskim realizację dotacji inwestycyjnych dla jednostek samorządu terytorialnego.

Środki pochodzące z kredytu BRRE przeznaczone na realizację Projektu nie będą podlegać zwrotowi do budżetu państwa, za wyjątkiem środków niewydatkowanych do końca roku 2006.

Zwrot niewykorzystanej lub wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem dotacji podlega zwrotowi do budżetu państwa wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych (art. 93 ustawy o finansach publicznych).

W przypadku wykorzystania dotacji przez jednostki samorządu terytorialnego niezgodnie z przeznaczeniem, przekazane środki będą podlegać zwrotowi do odpowiednich funduszy prowadzonych przez samorządy województw, a następnie zostaną przeznaczone na współfinansowanie innych zadań zgłaszanych przez jednostki samorządu terytorialnego (według kolejności z listy rankingowej). Dotacje niewykorzystane lub wykorzystane niezgodnie z przeznaczeniem, zwrócone do odpowiednich funduszy po roku 2006, zostaną przekazane do budżetu państwa.

Środki pieniężne ze spłat pożyczkowych, odsetki, w tym odsetki od nieterminowych spłat i suma środków niewykorzystanych w ramach Linii Pożyczek dla MŚP po uiszczeniu należnych podatków, powiększają kapitał pożyczkowy dla tego instrumentu. Niezagospodarowane po roku 2006 środki z tego instrumentu, zostaną przekazane do budżetu państwa. Środki uzyskane z wyżej wymienionego tytułu, stanowią dochód budżetu państwa.

Wszystkie środki muszą być wydatkowane do końca 2006 roku.

5.5. Zgodność programu małopolskiego i programu śląskiego z innymi dokumentami strategicznymi

5.5.1. Zgodność z dokumentami krajowymi

Programy wpisują się w Narodowy Plan Rozwoju, w osie:

- Wspieranie konkurencyjności przedsiębiorstw;
- Rozwój zasobów ludzkich i zatrudnienia;
- Tworzenie warunków dla zwiększania poziomu inwestycji, promowanie zrównoważonego rozwoju i spójności przestrzennej;
- Wzmocnienie potencjału rozwojowego regionów i przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów.

Ponadto występuje zgodność z Narodową Strategią Rozwoju Regionalnego, co w szczególności dotyczy następujących priorytetów rozwoju:

- Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;
- Restrukturyzacja bazy ekonomicznej regionów i tworzenie warunków jej dywersyfikacji;
- Rozwój zasobów ludzkich.

5.5.2. Zgodność ze dokumentami na poziomie regionalnym

5.5.2.1. Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego

Program małopolski należy do grupy dokumentów operacyjnych realizujących Strategię Rozwoju Województwa Małopolskiego. W szczególności wpisuje się w pole strategii „MIESZKAŃCY – postawy, kwalifikacje, aktywność”;

cel nadrzędny A – „Lepiej wykształceni, aktywni i przedsiębiorczy mieszkańcy”;

cel strategiczny A.1. – „Elastyczny, łatwo dostosowujący się do zmian społeczno-gospodarczych system edukacji”;

cel strategiczny A.2. – „Środowisko promujące przedsiębiorczość i aktywność obywatelską”.

Ponadto program małopolski wpisuje się w pole „GOSPODARSTWO – kapitał, kreatywność, technologie”;

cel nadrzędny C „Trwały rozwój gospodarczy”;

cel strategiczny C.1. – „Restrukturyzacja i podniesienie konkurencyjności tradycyjnych działów gospodarki”;

cel strategiczny C.5 – „Rozwinięte otoczenie biznesu”;

cel strategiczny C.6 – „Wysoki poziom inwestycji”.

Program wpisuje się również w pole „WIĘZI – komunikacja i współpraca”;

cel nadrzędny D „Lepsza dostępność komunikacyjna całego regionu”;

cel strategiczny D.2 – „Sprawny system komunikacji wewnętrznej”.

5.5.2.2. Dokumenty programowe dla Województwa Śląskiego.

Program śląski jest w treści skorelowany z innymi dokumentami o charakterze programowym, zatwierdzonymi dla regionu. W szczególności wymienić tu należy „Strategię Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015”, a także Wojewódzki Program Operacyjny na rok 2004. Jest on także zgodny z „Załoženiami programu łagodzenia w regionie śląskim skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego”, przyjętymi przez Radę Ministrów w styczniu 2003 r.

6. Prezentacja jednostek związanych z realizacją Projektu

6.1. Struktura administracyjna w Polsce

Administracja publiczna tworzy w Polsce system, na który składają się dwie podstawowe struktury: administracja państwowa (rządowa) i administracja samorządowa. Obie powyższe części mają na celu wykonywanie zadań z zakresu administracji publicznej. Istnieją jednak też między nimi różnice o charakterze strukturalnym, kompetencyjnym oraz organizacyjnym.

Organy administracji rządowej Rzeczypospolitej Polskiej (RP) dzielą się na: organy naczelne, organy centralne i organy terenowe. Naczelnymi organami administracji rządowej są: Rada Ministrów, ministrowie-członkowie Rady Ministrów, ministrowie kierujący działami (resortami), przewodniczący komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów. Przedstawicielami Rządu w terenie są wojewodowie, obsługiwani przez urzędy wojewódzkie.

Podział administracyjny RP uwzględnia trzy rodzaje jednostek samorządu terytorialnego, czyli gminy, powiaty i województwa. Nowy podział terytorialny państwa zakładający samorząd terytorialny został uregulowany ustawą z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.

Organy samorządu terytorialnego w RP dzielą się na: organy samorządu województwa; organy samorządu powiatowego i organy samorządu gminnego. Istota samorządu terytorialnego polega na wyodrębnieniu jednostek tego samorządu i poszczególnych zakresów spraw. Samorząd terytorialny ma charakter uniwersalny, jest samodzielny i niezależny od administracji rządowej. Celem samorządu terytorialnego jest realizowanie zadań własnych i zleconych oraz zaspokajanie potrzeb mieszkańców.

6.2. Regionalna administracja samorządowa

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego

Marszałek Województwa Małopolskiego: Janusz Sepioł

ul. Basztowa 22

31-510 Kraków

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Marszałek Województwa Śląskiego: Michał Czarski

ul. J. Ligonia 46

40 – 037 Katowice

Władzę regionalną stanowi samorząd województwa i jego organy: sejmik województwa (władza uchwałodawcza pochodząca z bezpośredniego wyboru) i zarząd województwa z marszałkiem na czele (władza wykonawcza). Województwo ma osobowość prawną.

Samorząd województwa odpowiada m.in. za opracowanie strategii rozwoju województwa, opracowanie wieloletnich programów wojewódzkich, opracowanie planów zagospodarowania przestrzennego, realizację polityki rozwoju województwa oraz określanie priorytetów współpracy zagranicznej województwa.

Samorząd województwa wykonuje też zadania o charakterze wojewódzkim w zakresie szkolnictwa wyższego, kultury, promocji i ochrony zdrowia, pomocy społecznej i polityki prorodzinnej, zagospodarowania przestrzennego, ochrony środowiska i gospodarki wodnej, dróg i transportu, turystyki oraz obronności i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałaniu bezrobociu i aktywizacji rynku pracy.

W sferze użyteczności publicznej województwo ma prawo tworzyć, między innymi, spółki prawa handlowego, może też przystępować do takich spółek z udziałem innych podmiotów.

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa definiuje cele, które powinny być uwzględnione w procesie budowy strategii rozwoju województwa. Określa też składniki polityki rozwoju województwa.

Samorząd województwa realizuje politykę rozwoju województwa współpracując z powiatami i gminami, samorządem gospodarczym i zawodowym, wojewodą, organizacjami pozarządowymi, szkołami wyższymi i jednostkami badawczo-rozwojowymi oraz innymi województwami, regionami innych państw i organizacjami międzynarodowymi.

Urząd Marszałkowski przygotowuje regionalne projekty do programów pomocowych Unii Europejskiej i innych organizacji międzynarodowych. Projekty te powstają w procesie konsultacji społecznych. Ich listę zatwierdza Regionalny Komitet Sterujący złożony z przedstawicieli Zarządu Województwa, Wojewody oraz innych kluczowych instytucji w regionie.

W strukturze Urzędów Marszałkowskich od 1999 r. istnieją jednostki zajmujące się programowaniem i zarządzaniem programami współfinansowanymi ze środków Unii Europejskiej oraz z innych instytucji międzynarodowych skierowanymi zarówno do gmin i powiatów, jak i MŚP. W Województwie Śląskim zajmuje się tym Wydział Programowania Rozwoju i Funduszy Europejskich, w Województwie Małopolskim Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych.

6.3. Regionalna administracja rządowa

Małopolski Urząd Wojewódzki

Wojewoda Małopolski : Jerzy Adamik

ul. Basztowa 22

31-510 Kraków

Śląski Urząd Wojewódzki

Wojewoda Śląski: Lechosław Jarzębski

ul. Jagiellońska 25

40-032 Katowice

Administrację rządową w województwie wykonują organy wskazane w art. 2 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie, w tym wojewoda i organy administracji niespolonej (izba i urzędy skarbowe, urzędy górnicze, Dyrekcje Lasów Państwowych, zarządy gospodarki wodnej, urzędy celne, urzędy statystyczne i inne).

Wojewoda jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie i jest powoływany przez premiera. Sprawuje on funkcję nadzorczą wobec organów gminy, powiatu i samorządu

wojewódzkiego. Jest także zwierzchnikiem zespolonej administracji rządowej (straż pożarna, policja, inspekcje i służby).

Szczegółowy zakres odpowiedzialności wojewody określa Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie. Wojewoda odpowiada za wykonywanie polityki rządu na obszarze województwa, w szczególności kontroluje wykonywanie zadań z zakresu administracji rządowej przez samorządy oraz organy zespolonej administracji rządowej, a także dostosowuje do miejscowych warunków szczegółowe cele polityki rządu.

6.4. Jednostki wdrażające Projekt

6.4.1. W strukturze organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego za wdrażanie Projektu odpowiedzialny będzie Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych.

Struktura Departamentu jest następująca:

1. Dyrektor Departamentu oraz jego zastępcy;
2. Wewnętrzne komórki organizacyjne:
  - Zespół Programowania;
  - Zespół Wdrażania Działania 3.4. ZPORR „Mikroprzedsiębiorstwa”;
  - Zespół Kontraktu Wojewódzkiego;
  - Wojewódzkie Biuro Wdrażania Programu Banku Światowego pn. „Aktywizacja Obszarów Wiejskich”;
  - Zespół Wyboru Projektów;
  - Zespół Programów Przedakcesyjnych i Inicjatywy Interreg;
  - Stanowisko Pracy ds. Promocji i Informacji.

Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych ma bogate doświadczenia we wdrażaniu programów przeakcesyjnych oraz osiągnął znaczące efekty w zakresie wykorzystania, dostępnych dla województwa, środków zewnętrznych. Programy te skierowane są przede wszystkim do gmin i powiatów oraz MŚP, a finansowane ze środków europejskich w ramach programów: Phare ODBUDOWA, SAPARD, Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza (SSG), Phare Cross Border Cooperation (CBC) oraz ze środków Banku Światowego w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich (PAOW), a także środków krajowych w ramach Kontraktu Wojewódzkiego.

6.4.2. W strukturze organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego odpowiedzialny za wdrożenie środków na dotacje w ramach komponentu dla gmin i powiatów będzie Wydział Programowania Rozwoju i Funduszy Europejskich.

Struktura Wydziału jest następująca:

1. Dyrektor Wydziału;
2. Referat ds. Programowania i Monitorowania:
  - o Zespół ds. programowania;
  - o Zespół ds. monitorowania;
  - o Zespół ds. promocji i rozpowszechniania informacji;
3. Referat ds. wyboru projektów;
4. Referat ds. koordynacji wdrażania projektów infrastrukturalnych:
  - o Zespół ds. obsługi projektów;

- Zespół ds. monitorowania i raportowania;
- Zespół ds. kontroli.

Wydział istnieje od roku 1999 i do tej pory zajmuje się programowaniem i zarządzaniem programami skierowanymi zarówno dla gmin i powiatów, jak i do MSP oraz inwestycjami o charakterze regionalnym, finansowanymi ze środków UE tj. Phare INICJATYWA I, Phare INICJATYWA II, Phare 2000, Phare 2001, Phare 2003.

W ramach Phare Inicjatywa I, II „Fundusz Dotacji Lokalnych” została zakontraktowana kwota w wysokości 9 300 000 euro. W ramach tego programu zrealizowano 33 projekty – 21 projektów w I Fazie i 12 projektów w II Fazie FDL.

W ramach powyższych programów Wydział programował i zarządzał środkami europejskimi w wysokości około 80 mln euro.

7. Kontekst Projektu

7.1. Kontekst społeczno – gospodarczy

Rysunek 3. Lokalizacja Województwa Małopolskiego i Śląskiego na mapie Polski

7.1.1. Dane o województwie małopolskim

Województwo małopolskie położone jest w południowej części Polski. Sąsiaduje z województwami: śląskim, świętokrzyskim i podkarpackim oraz z Republiką Słowacką.

Administracyjnie w skład województwa wchodzi 22 powiaty (19 ziemskich i 3 grodzkie) oraz 182 gminy. Obejmuje powierzchnię 15 144 km² i jest 12 co do wielkości województwem w kraju (4,9% powierzchni kraju). Na koniec 2002 roku zamieszkiwało w województwie 3 232,4 tys. osób i stanowiło to 8,5 % ludności kraju. Średnia gęstość zaludnienia wynosi 212 osób/km² i jest znacznie wyższa od średniej dla kraju (124 osób/km²) co daje Małopolsce 2 miejsce po woj. śląskim.

Rynek pracy ze szczególnym uwzględnieniem obszarów restrukturyzowanych

Według stanu na koniec marca 2004 r. w powiatach objętych programem małopolskim zarejestrowanych było 139 751 osób bezrobotnych, co stanowi 64,9% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w 22 powiatach województwa małopolskiego (215 346 osoby). Największy przyrost liczby bezrobotnych w I kwartale 2003 roku miał miejsce w powiecie bocheńskim 7,7% i mieście Tarnów 7,5%. Największą dynamikę przyrostu liczby bezrobotnych w 2003 roku wykazywał powiat chrzanowski (108,6) oraz powiat tarnowski (103,0), a także powiat oświęcimski (101,2), gorlicki (100,4) i miasto Tarnów (100,1). Są to obszary o znaczącym potencjale gospodarczym w województwie, a jednocześnie w szczególny sposób dotknięte procesami restrukturyzacji w ostatnich latach.

W I kwartale 2004 r. na obszarach restrukturyzowanych zarejestrowały się 32 243 osoby bezrobotne (69% napływu w województwie), a wyrejestrowało się 27 185 osób (69% odpływu w województwie).

Stopa bezrobocia w powiatach objętych programem małopolskim wykazuje duże zróżnicowanie. Na koniec marca wynosiła ona od 8,8% w mieście Krakowie do 25,6% w powiecie gorlickim. Dla porównania wskaźnik ten w Małopolsce na koniec marca 2004 roku wynosił 16,7% (215,3 tys. osób bezrobotnych) do 20,5% stopy bezrobocia w kraju (3265,8 tys. osób bezrobotnych w Polsce). W siedmiu powiatach objętych programem małopolskim znacznie przekroczył on średnią dla województwa /powiat brzeski, chrzanowski, gorlicki, olkuski, oświęcimski, tarnowski, wielicki/.

W populacji bezrobotnych pochodzących z terenów restrukturyzowanych największy udział mają ludzie w wieku średnim z wykształceniem zasadniczym zawodowym, policealnym oraz średnim zawodowym. W przeciwieństwie do innych powiatów województwa małopolskiego, udział bezrobotnych z wyższym wykształceniem z powiatów restrukturyzowanych jest relatywnie niski.

W I kwartale 2004 roku na terenie województwa małopolskiego dokonano zwolnień grupowych z przyczyn zakładu pracy, obejmujących 587 osób, w 21 zakładach. W tym samym okresie 25 zakładów zgłosiło zamiar przeprowadzenia zwolnień grupowych w liczbie 963 osób. W powiatach, które objęła restrukturyzacja, w tym samym okresie przeprowadzono 14 zwolnień grupowych obejmujących 515 pracowników oraz zgłoszono zwolnienie 812 osób z 20 zakładów pracy. Oznacza to, że około 85-90% pracowników zwalnianych w wyniku zwolnień grupowych w województwie małopolskim pochodzi z powiatów objętych programem małopolskim.

W I kwartale 2004 roku w województwie małopolskim zwolnionych zostało z zakładów pracy, w związku z restrukturyzacją górnictwa 287 osób, z czego 208 osób skorzystało ze świadczenia górniczego, zgodnie z przepisami ustawy o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego. W przypadku restrukturyzacji hutnictwa zwolnionych zostało 1579 osób, z

czego 34 to osoby, które skorzystały z bezwarunkowych odpraw w ramach Hutniczego Pakietu Socjalnego, 1273 osoby uprawnione były do zasiłku lub świadczenia przedemerytalnego, natomiast 272 to pozostałe osoby bezrobotne.

Dowodzi to, iż tereny te wykazują duże wahania rynku pracy i są zagrożone pod względem społecznym i ekonomicznym.

Ponieważ proces restrukturyzacji pociąga za sobą negatywne skutki społeczne i ekonomiczne (wzrost bezrobocia, upadek dzielnic, których głównym źródłem dochodu jest przemysł hutniczy górniczy, itp., upadek zakładów pracy, brak lub zmniejszenie wpływów z tytułu podatków od przedsiębiorstw do budżetu gmin), dlatego też wskazane jest wsparcie finansowe dla gmin objętych restrukturyzacją.

7.1.2. Dane o województwie śląskim

Województwo Śląskie położone jest w południowej części kraju, graniczy z województwami: małopolskim, świętokrzyskim, łódzkim i opolskim, a także z Republiką Czeską i Republiką Słowacką. Powierzchnia Województwa, wynosząca 12 331 km², stanowi 3,9 % kraju. Teren ten jest zamieszkały przez 4 731,5 tys. mieszkańców, co stanowi 12,4 % ludności kraju. Województwo zajmuje drugie miejsce w kraju pod względem liczby ludności, zaś pierwsze pod względem gęstości zaludnienia. Wynosi ono 384 osób/km² i przekracza trzykrotność średniej krajowej. Znacząca większość ludności skupiona jest na obszarze Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego – terenu o najwyższym stopniu urbanizacji w kraju. W strukturze wiekowej zdecydowaną większość mieszkańców stanowią osoby w wieku produkcyjnym 64,2 %, drugą pod względem wielkości jest grupa ludności w wieku przedprodukcyjnym 21,0 %. Region cechuje większy niż w kraju odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wynoszącym 14,8 %. Struktura administracyjna obejmuje 19 miast na prawach powiatu, 17 powiatów i 167 gmin, w tym 49 miast, 22 gminy wiejsko-miejskich oraz 96 gmin wiejskich.

Województwo Śląskie położone jest na skrzyżowaniu europejskich tras transportowych, łączących Skandynawię z basenem Morza Śródziemnego oraz Unię Europejską z Ukrainą, Rosją i innymi krajami południowej części Wspólnoty Państw Niepodległych. Tego rodzaju położenie stanowi szansę regionu, jako łatwo osiągalnego z każdego punktu Europy, także wschodniej – dzięki dostępowi do Linii Hutniczej Szerokotorowej poprzez terminal w Sławkowie.

Rynek pracy

Sytuacja na rynku pracy województwa śląskiego stanowi jeden z kluczowych problemów regionu. Wpływa na to szereg zagadnień, przede wszystkim:

- Wysoka dynamika wzrostu bezrobocia;
- Znaczący odsetek długotrwale bezrobotnych;
- Wysoka stopa bezrobocia wśród kobiet i ludzi młodych;
- Znaczne zróżnicowanie i lokalna koncentracja bezrobocia w regionie;
- Niski poziom aktywności zawodowej wśród młodych osób oraz mężczyzn w wieku między 45 rokiem życia a wiekiem emerytalnym;
- Nadal relatywnie niski poziom wykształcenia pracowników;

- Duży odsetek osób o niskich kwalifikacjach wśród bezrobotnych.

W ogólnej liczbie zarejestrowanych w końcu 2003 roku bezrobotnych, wynoszącej 325,5 tys. osób 176,7 tys. (zatem 54,3 %) stanowiły kobiety. Niepokojącym zjawiskiem jest fakt, iż 50,5 % ogółu bezrobotnych stanowią osoby pozostające bez pracy dłużej niż rok. Trzeba zaznaczyć, że dynamika wzrostu bezrobocia długotrwałego jest w województwie śląskim najwyższa w kraju. Blisko 88 % procent bezrobotnych (łącznie 285,9 tys. osób) nie posiada prawa do zasiłku – rodzi to określone konsekwencje społeczne, poszerzają się zjawiska biedy, patologii i wykluczenia społecznego całych obszarów dawnych dzielnic, zamieszkałych przez ludzi związanych z restrukturyzowanym przemysłem. W końcu grudnia 2003 roku największą dynamikę wzrostu w porównaniu do analogicznego okresu 2002 roku wykazywała stopa bezrobocia wśród osób w wieku 55 lat i więcej. Niepokojący jest też wzrost stopy bezrobocia wśród osób młodych, do 25 roku życia, a także absolwentów. W regionie zarejestrowanych jako bezrobotnych było 15,1 tys. osób z wyższym wykształceniem, co stanowi 4,64 % ogółu bezrobotnych. Dynamika wzrostu stopy bezrobocia wśród osób z wyższym wykształceniem była w województwie śląskim trzecia pod względem wielkości w kraju, natomiast w porównaniu do innych grup wykształcenia w regionie była zdecydowanie najwyższa. Wskaźnik zatrudnienia w IV kwartale 2003 roku wyniósł w województwie śląskim 40,9 %, natomiast współczynnik aktywności zawodowej – 51,6 %.

Narastanie problemów społecznych, związanych z bezrobociem jest silnie skorelowane z postępującą restrukturyzacją tradycyjnych sektorów gospodarki, w szczególności górnictwa i hutnictwa. Region śląski ma najwyższy odsetek osób zatrudnionych w przemyśle, a koncentracja branż wymagających restrukturyzacji jest tu największa w kraju. Szczególnie istotne są wskaźniki dotyczące zatrudnienia w górnictwie. W sektorze tym nastąpiło największe (w wartościach bezwzględnych) zmniejszenie stanu zatrudnienia. Pracownicy górnictwa stanowią ponad 30 % zatrudnionych w przemyśle województwa, tj. 9 % wszystkich pracujących osób regionu. Restrukturyzacja górnictwa wpłynęła także na zmniejszenie zatrudnienia w branżach kooperujących. Stopa bezrobocia na koniec marca 2004 roku wyniosła w województwie śląskim 18,1% (340 tys. osób bezrobotnych) w stosunku do 20,5 % w skali kraju (3265,8 tys. osób bezrobotnych). Stopa bezrobocia na koniec maja 2004 roku w województwie śląskim wynosiła 17,5 %.

Warto zwrócić uwagę na niski poziom możliwości reorientacji zawodowej osób zatrudnionych dotychczas w kopalniach. Problem ten uwidacznia się w postaci niskich kwalifikacji ogólnych osób odchodzących z górnictwa (w powiązaniu z dużym doświadczeniem w zawodzie) oraz relatywnie wysoką średnią wieku tych osób.

Sektor prywatny zatrudnia 973,4 tys. osób, co stanowi 63,3 % ogółu zatrudnionych w regionie. Wartość ta jest niższa od średniej krajowej, wynoszącej 71,3 %. Zatrudnieni w podmiotach prywatnych na terenie województwa stanowią 10,9 % wszystkich pracowników sektora prywatnego w Polsce.

7.2. Kontekst sektorowy

Proces restrukturyzacji górnictwa zapoczątkowany został w latach dziewięćdziesiątych dwudziestego wieku. W tym czasie w branży tej zatrudnionych było ok. 300 tys. osób, a roczne wydobycie węgla kształtowało się na poziomie ok. 130 mln ton.

Ostatnio realizowany był program rządowy „Reforma górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 1998 – 2002” z czerwca 1998 r. Osiągnięte wyniki, to głównie spadek zatrudnienia i

zdolności produkcyjnych, co zrealizowano m.in. w wyniku likwidacji 13 kopalń i częściowej likwidacji dalszych 10. Aktualnie górnictwo zatrudnia blisko 131 tys. osób i wydobywa rocznie ok. 100 mln ton węgla. Nie osiągnięto istotnej poprawy wyników ekonomicznych, co wymusiło konieczność opracowania kolejnego programu restrukturyzacji branży.

W dniu 28 stycznia 2003 r. Rada Ministrów RP przyjęła „Program restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2003-2006 z wykorzystaniem ustaw antykrzysowych i zainicjowaniem prywatyzacji niektórych kopalń”, w którym przyjęto następujące cele:

- cel ekonomiczny: uzyskanie rentowności i systematyczne zmniejszanie zaległych zobowiązań całego sektora oraz zapewnienie regularnych płatności, w tym docelowo opłat ekologicznych;
- cel społeczny: łagodzenie skutków dotychczasowej i planowanej restrukturyzacji zatrudnienia, poprzez tworzenie nowych miejsc pracy, realizowany m.in. w ramach programów regionalnych.

W dniu 28 listopada 2003 roku parlament uchwalił ustawę o restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w latach 2003 – 2006, która weszła w życie w dniu 29 grudnia 2003 r.

Ustawa zawiera niezbędne instrumenty pozwalające zrealizować cele restrukturyzacji górnictwa zawarte w programie reformy, w tym:

- umożliwia kompleksowe oddłużenie sektora oraz rozłożenie na raty (do 2010 roku) zobowiązań z tytułu składek emerytalnych, składek na ubezpieczenie społeczne w części finansowanej przez ubezpieczonego oraz składek na ubezpieczenie społeczne;
- wprowadza pakiet osłonowy i aktywizujący - adaptacyjny dla pracowników przedsiębiorstw górniczych;
- daje gwarancje zatrudnienia dla pracowników zatrudnionych pod ziemią i zakładach przeróbki w czynnych kopalniach w przypadku nie skorzystania z powyższego pakietu;
- zapewnia przejęcie przez budżet państwa i realizację do wygaśnięcia kosztów wprowadzonego w latach ubiegłych tak zwanego Górniczego Pakietu Społecznego płaconych dotychczas przez spółki węglowe;
- zapewnia finansowanie przez budżet państwa kosztów redukcji zdolności produkcyjnych i związanych z nimi (szkody górnicze, rekultywacja, zabezpieczenie przed zagrożeniem wodnym).

Instrumenty osłonowo-aktywizujące zawarte w ustawie o restrukturyzacji górnictwa są dostosowane do sytuacji społecznej na Śląsku. Rząd dostrzega fakt, że dalsza restrukturyzacja zatrudnienia odbywa się w okresie znacznie większego poziomu bezrobocia niż miało to miejsce na początku realizacji programu na lata 1998 – 2002. Wobec powyższego, po dyskusjach przeprowadzonych z partnerami społecznymi ustawa zakłada pełną dobrowolność korzystania z tych instrumentów. Różnorodność tych instrumentów i ich poziom powinny pozwolić na zrealizowanie celów programu w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia.

Wzrost cen na światowym i krajowym rynku węgla kamiennego, a także rosnące zapotrzebowanie na ten surowiec, odbiegające od corocznych, sezonowych zmian koniunktury - to tylko niektóre z wielu czynników, które zdecydowały o konieczności aktualizacji części zadań wynikających z dotychczas realizowanego programu restrukturyzacji.

Zaktualizowany program musiał być dostosowany nie tylko do zmieniającej się sytuacji na rynkach zewnętrznych, ale również do nowych zadań, wynikających z akcesji Polski do Unii Europejskiej. Do zadań tych należy przede wszystkim opracowanie i przedłożenie Komisji

Europejskiej dokumentów niezbędnych do notyfikowania pomocy publicznej udzielanej przedsiębiorstwom górniczym.

Zaktualizowany program pod tytułem „Restrukturyzacja górnictwa w latach 2004-2006 oraz strategia na lata 2007-2010” został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 27 kwietnia 2004 r.

Najważniejsze cele restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego zostały utrzymane: konieczność zagwarantowania bezpieczeństwa energetycznego kraju i udział w zwiększeniu bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej, uzyskanie przez przedsiębiorstwa górnicze rentowności oraz konkurencyjności na jednolitym rynku europejskim. Program zakłada ponadto działania zmierzające do racjonalizacji kosztów, w tym uzyskania przez przedsiębiorstwa zadawalającego poziomu płynności finansowej i zdolności kredytowej, co zapewni ich stabilne funkcjonowanie i dalszy rozwój.

7.2.1 Kontekst sektorowy - województwo małopolskie

Pomimo zachodzących w regionie zmian strukturalnych, w dalszym ciągu w jego gospodarce znaczną rolę odgrywają tradycyjne gałęzie przemysłu takie jak: górnictwo, hutnictwo oraz branża chemiczna.

Przemiany w sektorach tradycyjnych trwają od chwili rozpoczęcia transformacji ustrojowej i gospodarczej w Polsce. Głównym celem tych przemian jest dostosowanie polskiego sektora przemysłowego do wymogów konkurencyjnego rynku światowego, a w ostatnich latach w szczególności do rynku Unii Europejskiej. Proces ten wymaga koncentracji kapitałowo-organizacyjnej – łączenia rozproszonych zakładów w duże koncerny.

Produkcja sprzedana przemysłu w województwie małopolskim w roku 2002 osiągnęła wartość 32965,9 mln zł, co stanowi 6,8% potencjału przemysłowego kraju. W grudniu 2003 r. w stosunku do grudnia 2002 r. w Małopolsce nastąpił wzrost produkcji sprzedanej przemysłu o 11,7%, natomiast w marcu 2004 r. w stosunku do marca 2003 r. – o 20,6%.

Przeciętne zatrudnienie w przemyśle województwa w 2002 roku wynosiło 170 979 osób, co stanowiło 6,9% zatrudnionych w tym sektorze w kraju. Liczba zatrudnionych w małopolskim przemyśle wykazuje tendencję spadkową. W roku 1998 wynosiła ona 221 621 osób, w roku 1999 – 210 178 osób, w roku 2000 – 187 996 osób, zaś w roku 2001 – 188 470 osób. Ogółem zatrudnienie w przemyśle w roku 2002 w stosunku do roku 1998 obniżyło się o 22,8%. W I kwartale 2004 r., w porównaniu do I kwartału 2003 r. nastąpił spadek zatrudnienia w górnictwie i kopalnictwie o 8,5%.

Do największych podmiotów działających w branży hutniczej, wielkiej syntezy chemicznej oraz górnictwa w województwie małopolskim należą:

- Ispat Polska Stal S.A. Oddział w Krakowie zatrudniająca 8,0 tys. osób;
- Kopalnia Węgla Kamiennego „Brzeszcze” w Brzeszczach zatrudniająca 3,5 tys. osób;
- Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” w Libiążu zatrudniająca 2,6 tys. osób;
- Zakłady Górniczo – Hutnicze „Bolesław” w Bukownie zatrudniające 2,0 tys. osób;
- Zakłady Azotowe w Tarnowie zatrudniające 2,6 tys. osób;
- Firma Chemiczna „Dwory” S.A. w Oświęcimiu zatrudniająca 1,6 tys. osób;
- Firma „Stalprodukt” S.A. w Bochni zatrudniająca 1,1 tys. osób.

Zjawisku obniżania się liczby zatrudnionych w sektorze przemysłowym towarzyszą zmiany w strukturze zatrudnienia. Na obszarze województwa obserwuje się stopniowy wzrost udziału

zatrudnionych w sektorze prywatnym przemysłu przy równoczesnym znacznie większym spadku zatrudnienia w sektorze publicznym.

Hutnictwo

Największym zakładem przemysłowym w województwie jest Ispat Polska Stal S.A. w Krakowie. Od 1990 r. w zakładzie tym następuje stały spadek zatrudnienia. W 1990 r. załoga liczyła 27 tys. osób, a dziesięć lat później, 31 grudnia 2000 r. tylko 10 tys. osób. Spadek zatrudnienia w ciągu 10 lat wyniósł 17 tys. osób, czyli 63%. Spadek zatrudnienia był wynikiem naturalnego przechodzenia pracowników na renty i emerytury, zwolnień, którym towarzyszyły działania osłonowe oraz działań polegających na ograniczeniu przyjęć do pracy nowych pracowników z tzw. wolnego rynku pracy. Od roku 2000 część zwalnianych osób przechodziła do wydzielanych spółek serwisowych (ok. 40% zwalnianych osób). Do roku 2006 zakład planuje ograniczyć zatrudnienie do 5200 osób.

Firma „Stalprodukt S.A.” jest wiodącym producentem i eksporterem wysoko przetworzonych wyrobów ze stali oraz krajowym dystrybutorem szerokiej gamy wyrobów hutniczych. Lata 1997-1999 to okres tworzenia struktury Grupy Kapitałowej. W wyniku tego procesu powstały nowe podmioty, w większości spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ze 100% udziałem Stalproduktu.

Górnictwo węgla kamiennego

Kopalnia Węgla Kamiennego „Janina” w Libiążu wchodzi w skład Nadwiślańskiej Spółki Węglowej, która z dniem 01.02.2003 r. S.A. została włączona do Kompanii Węglowej S.A w Katowicach. W dniu 20 grudnia 2003 r. KWK „Janina” została przekształcona w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod nazwą Zakład Górniczo – Energetyczny „Janina”. Udziały w spółce zostały objęte przez Kompanię Węglową S.A., Południowy Koncern Energetyczny S.A. oraz Zakład Górniczo-Energetyczny Sobieski - Jaworzno III Sp. z o.o. Zatrudnienie w kopalni ulega stałemu zmniejszeniu. W roku 1990 stan zatrudnienia wynosił 5788 osób, a 30.06.2003 jedynie 2931 osób, z tym że od roku 1999 obserwuje się stopniowy spadek tempa zmniejszania się zatrudnienia w Kopalni. Według prowadzonej polityki zatrudnienia nie przewiduje się zwolnień grupowych. Zmniejszenie zatrudnienia będzie następowało w oparciu o Kodeks Pracy, z przyczyn naturalnych (renty, emerytury, świadczenia przedemerytalne) oraz poprzez ewentualne przemieszczenia pracowników między górnictwami zakładami pracy.

Kopalnia Węgla Kamiennego „Brzeszcze” wchodzi z czterema innymi kopalniami w skład Nadwiślańskiej Spółki Węglowej, która z dniem 01.02.2003 r. S.A. weszła w skład Kompanii Węglowej S.A w Katowicach.

Zakłady Górniczo-Hutnicze „Bolesław” w Bukowni realizują proces restrukturyzacji oraz proces likwidacji kopalni Olkusz – Pomorzany, rejon Olkusz. Przewiduje się zakończenie wydobywania rud cynku i ołowiu w latach 2010 – 2012. Polityka kadrowa zmierza do zmniejszania zatrudnienia o ok. 150 pracowników rocznie w latach 2003-2006.

Zakłady Azotowe w Tarnowie - Mościcach S.A. są znaną na rynkach krajowych i zagranicznych, drugą co do wielkości w południowo - wschodniej części Polski firmą wielkiej syntezy chemicznej. Kompleksowość oferty sprawia, że firma jest interesującym partnerem w kilku grupach produktowych: tworzyw sztucznych oraz półproduktów z tworzyw sztucznych, surowców do produkcji tworzyw sztucznych, chemikaliów, nawozów mineralnych. W 1991 roku Zakłady Azotowe w Tarnowie zostały przekształcone z przedsiębiorstwa państwowego w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa. Podjęto działania restrukturyzacyjne, w tym wydzielanie z przedsiębiorstwa spółek-córek. Rok 2002 to kolejny etap restrukturyzacji firmy oraz prywatyzacji spółek-córek.

Firma Chemiczna Dwory S.A. jest jednym z największych polskich przedsiębiorstw branży chemicznej. Działalność firmy koncentruje się na trzech obszarach produktowych: kauczukach syntetycznych, tworzywach styrenowych, dyspersjach winylowych i kopolimerowych. Firma Chemiczna Dwory S.A. kontynuując działania zmierzające do trwałej obniżki kosztów działalności podjęła w roku 2001 działania w zakresie restrukturyzacji zatrudnienia. Pracownicy, którzy odeszli z firmy skorzystali z dodatkowych osłon socjalnych zaproponowanych przez Zarząd.

Przedsiębiorczość

Województwo małopolskie w roku 2004 w dalszym ciągu odnotowuje wzrost liczby nowoutworzonych przedsiębiorstw. W krajowym systemie REGON na koniec marca 2004 r. zarejestrowanych było 285,2 tys. podmiotów gospodarczych, co w stosunku do marca 2003 r. stanowi wzrost o 1,7%. Sektor prywatny skupiał 96,8% ogółu podmiotów w rejestrze. Dominowały w nim osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (221170), co stanowiło 77,6% ogólnej liczby podmiotów. Jako podstawowy rodzaj prowadzonej działalności 31,8% zarejestrowanych podmiotów zadeklarowało działalność handlową, 14,1% - działalność z sekcji obsługa nieruchomości i firm; nauka, 12,1% - z sekcji przetwórstwo przemysłowe, a 11,1% - z sekcji budownictwo.

Nakłady inwestycyjne poniesione w województwie małopolskim przez przedsiębiorstwa w 2002 roku wyniosły 5 398,2 mln (o 13,3 mln mniej niż w roku poprzednim).

Największy przyrost procentowy nowych przedsiębiorstw w latach 1998-2002 zanotowano w powiatach: oświęcimskim (39,37%), tarnowskim (35,79%), brzeskim (35,37%) i miechowskim (35,36%).

7.2.2 Kontekst sektorowy – województwo śląskie

Mimo trwających procesów restrukturyzacyjnych w gospodarce regionu śląskiego nieustannie dominuje przemysł ciężki. Tradycyjne sektory gospodarki, silnie wzajemnie powiązane, decydują o wizerunku województwa. Zmiany strukturalne poszczególnych branż wywołują szereg skutków, odczuwalnych przez inne gałęzie gospodarki. Powoduje to nawarstwianie się trudności związanych z restrukturyzacją i konieczność kompleksowego spojrzenia na problemy regionu.

Szczególną rolę w gospodarce województwa zajmuje górnictwo węgla kamiennego. Z racji występowania pokładów tego surowca stanowi on pewnego rodzaju pierwotny czynnik dla całości przemysłu województwa śląskiego. Automatycznie zatem wszelkie programy

restrukturyzacyjne, dotyczące górnictwa, odbijają się pośrednio także na innych branżach i całej strukturze społeczno-gospodarczej. Jednym z etapów dotychczasowego procesu restrukturyzacji było wydzielenie szeregu podmiotów, które powstały na bazie funkcjonujących uprzednio firm przemysłów tradycyjnych. Wobec niedostatecznego zaangażowania wydzielonych spółek w działalność niezwiązaną z dotychczasowym profilem obecnie mamy do czynienia z całą siecią firm w mniejszym lub większym stopniu uzależnionych od restrukturyzowanych zakładów.

O szczególnej roli, jaką należy przypisać zapobieganiu negatywnych następstw restrukturyzacji przemysłu wydobywczego może świadczyć informacja, że jest to branża, w której zatrudnienie zmniejsza się najbardziej ze wszystkich gałęziach gospodarki w regionie. W liczbach bezwzględnych różnica między zwolnieniami z pracy w górnictwie a nowymi przyjęciami w tej branży wyniosła w 2002 roku blisko 5 000 osób. Współczynnik przyjęć w górnictwie wyniósł zaledwie 1,8 wobec współczynnika zwolnień, wynoszącego 5,2. W perspektywie wieloletniej zakres redukcji miejsc pracy w górnictwie jest znacznie wyższy.

Dominacja jednej branży powoduje niską elastyczność gospodarki oraz, co jest rzadko podkreślane, brak dywersyfikacji ryzyka dla całego regionu. Uzależnianie się od jednej branży może bowiem okazać się katastrofalne w skutkach w sytuacji dekoniunktury. Rozpatrując zagadnienia restrukturyzacji w szerszej perspektywie trzeba docenić, iż w stosunku do lat siedemdziesiątych wydobywanie węgla kamiennego spadło około dwukrotnie, wciąż jednak kształtuje się ono na wysokim poziomie (w 2002 roku wydobyto 94,7 mln ton). Skalę dominacji kopalnictwa w gospodarce regionu obrazuje także fakt, że co trzecia gmina na Śląsku ma status gminy posiadającej kopalnię węgla. Ponad 80 % wszystkich gmin z kopalniami węgla w Polsce, mieści się na Śląsku. Województwo, wytwarzając 16,8 % krajowej produkcji sprzedanej brutto, aż 18,9 % z tej wielkości zawdzięcza górnictwu węglowemu.

Restrukturyzacja górnictwa w regionie powinna być ujmowana w kilku aspektach, przede wszystkim: społecznym i gospodarczym. Konsekwencje społeczne, zrodzone restrukturyzacją zatrudnienia w górnictwie, to nie tylko pogłębiająca się frustracja i bieda, lecz także rozrywanie więzi międzyludzkich, wzrost przestępczości, marginalizacja całych grup społecznych i obszarów. Głośne protesty przeciwko zmianom strukturalnym są z punktu widzenia pracowników branży całkowicie zrozumiałe, jednak zmiany te są konieczne z punktu widzenia gospodarki. Gospodarczy aspekt reform to przede wszystkim konieczność znalezienia alternatywnych gałęzi, mogących stać się dźwignią rozwoju regionu i przejąć od górnictwa wiodącą rolę w tej materii.

Likwidowane kopalnie to także pewien potencjał majątkowy do zagospodarowania. Mimo dekapitalizacji majątku kopalnianego są to obiekty położone na terenach uzbrojonych, z dogodnym dostępem zarówno do sieci drogowej, jak i kolejowej. Stwarza to realną możliwość wykorzystania tych obszarów do aktywizacji sektora MŚP względnie pod inwestycje.

Reasumując należy powiedzieć, że w 2003 roku w województwie śląskim wytwarza się 13,7 % PKB, jego wartość na 1 mieszkańca wynosi ok. 21 tys. zł i jest o 9,1 % wyższa od średniej krajowej. Udział województwa śląskiego w nakładach inwestycyjnych w kraju wyniósł 12 %, przy czym w sektorze przedsiębiorstw udział regionalnych nakładów inwestycyjnych w stosunku do wielkości ogólnokrajowej, wyniósł 13,5 %.

Analiza sektora MŚP na Śląsku

Od kilkunastu lat zmienia się struktura własnościowa i organizacyjna przedsiębiorstw województwa. Przybywa małych i średnich firm prywatnych prowadzących różnorodną działalność gospodarczą. W 2002 r. w województwie śląskim w sektorze prywatnym pracowało 973,4 tys. osób (tj. 10,9 % zatrudnienia krajowego tego sektora), co stanowiło 63,3 % pracujących ogółem (w kraju 71,3 %). Udział sektora prywatnego w nakładach inwestycyjnych realizowanych w regionie kształtował się na poziomie 65,5 % i był niższy od wskaźnika krajowego (68,2 %).

W procesie przeobrażeń struktury społeczno-gospodarczej województwa śląskiego kluczowa rola przypada sektorowi MŚP. To właśnie one powinny być w sposób szczególnie zaangażowane w procesy restrukturyzacyjne, bowiem stanowią fundament gospodarki, a przez swoją elastyczność zapewniają większą atrakcyjność obszarów dla potencjalnych inwestorów. Adaptacja rynkowa MŚP jest znacznie wyższa niż tradycyjnych przedsiębiorstw, co wynika z braku balastu majątkowego i większej roli czynnika ludzkiego w tego typu firmach.

Sektor małych i średnich podmiotów gospodarczych, jako zróżnicowany pod względem pól aktywności biznesowej, stanowi swoisty stabilizator koniunktury. Mimo relatywnie mniejszego potencjału rozwojowego, powodowanego brakiem dostatecznej akumulacji kapitału, MŚP są ogniwem niezbędnym w kreowaniu rozwoju regionu. Jako podmioty o dużej umiejętności dostosowania do bieżących potrzeb stanowią one fundament, w oparciu o który powinna być prowadzona polityka regionu.

Pod względem liczebności na terenie województwa śląskiego zdecydowanie dominuje sektor MŚP. Jedynie 0,2 % zarejestrowanych podmiotów gospodarczych to przedsiębiorstwa duże, zatrudniające co najmniej 250 pracowników. Podobnie w grupie MŚP ogromna większość podmiotów to mikroprzedsiębiorstwa (94,6 % ogółu zarejestrowanych podmiotów), przedsiębiorstwa małe to 4,4 % ogółu podmiotów, a średnie – 0,8 %. Zestawienie to obrazuje skalę dekoncentracji gospodarki. Jednostki osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą stanowiły 78,3 % wszystkich podmiotów, zarejestrowanych w regionie. Średnio 69 osób fizycznych na 1000 mieszkańców prowadzi w regionie działalność gospodarczą.

Pozytywnym zjawiskiem jest stale wzrastający poziom nakładów inwestycyjnych MŚP. Zwiększa się zarówno udział nakładów inwestycyjnych tych podmiotów w globalnej wielkości, jak i wartość nakładów w przeliczeniu na jedno przedsiębiorstwo. Widoczne są zatem dwie tendencje – z jednej strony nieunikniona jest polaryzacja rynku, która może nastąpić w wyniku połączeń MŚP, z drugiej – rosnąca wielkość inwestycji wśród tych podmiotów świadczy o ich dużym zaangażowaniu. Wyraźny jest deficyt w handlu zagranicznym MŚP – udział w eksporcie wynosi około 30 %, zaś w imporcie – nieco ponad 50 %.

Sektor MŚP jest bardzo ważnym kooperantem podmiotów otoczenia okołobiznesowego. Funkcjonowanie różnego rodzaju podmiotów, skupiających się na rozwoju lokalnym i regionalnym, jest w pełni komplementarne do rozwoju sektora MŚP. Ponadto instytucjami wspierającymi małe i średnie przedsiębiorstwa regionu są izby gospodarcze (przemysłowo-handlowe), skupiające MŚP.

Organizacje społeczne i gospodarcze, władze samorządowe oraz administracja publiczna województwa uświadamiają sobie konieczność wprowadzenia zasadniczych zmian w strukturze gospodarki województwa śląskiego, zwłaszcza w zakresie wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw. Tworzona jest sieć instytucji, pracująca na rzecz rozwoju lokalnego i regionalnego. W województwie istnieje 8 inkubatorów przedsiębiorczości, 27 agencji / fundacji rozwoju lokalnego i regionalnego, 12 Ośrodków Wspierania Przedsiębiorczości, ośrodków doradczych i ośrodków informacji gospodarczej.

Najważniejszymi instytucjami wspierającymi rozwój gospodarczy w regionie są: Fundusz Górnośląski, Górnośląska Agencja Rozwoju Regionalnego oraz Górnośląska Agencja Przekształceń Przedsiębiorstw. W województwie funkcjonuje również kilka instytucji wyspecjalizowanych takich jak Górnośląska Agencja Poszanowania Energii, Górnośląska Agencja Budownictwa czy Międzynarodowe Targi Katowickie. Aktywnych jest 14 instytucji finansowych, takich jak Fundusze Pożyczkowo-Poręczeniowe i Fundusze Venture Capital. Istotną rolę na terenie województwa odgrywają organizacje gospodarcze, zwłaszcza Izba Rzemieślnicza oraz Małej i Średniej Przedsiębiorczości, 15 Izb Przemysłowo-Handlowych oraz Górnośląskie Towarzystwo Gospodarcze.

8. Zakres wsparcia ze środków BRRE

8.1. Charakterystyka działań realizowanych w ramach „Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski”

Środki pochodzące z kredytu BRRE dla Rządu RP zostaną w województwie małopolskim przeznaczone na „Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski”. Fundusz ten jest instrumentem realizacji działania 2.2. pn. „Wzmocnienie infrastruktury lokalnej i regionalnej”, będącego częścią Zintegrowanego Programu Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego. Poniżej określone zostały cele, rodzaje działań i ogólne zasady udzielania wsparcia przez fundusz.

Główne cele funduszu to:

- Tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy;
- Rewitalizacja społeczno-gospodarcza obszarów zdegradowanych oraz obszarów oddziaływania zakładów przemysłów tradycyjnych;
- Poprawa konkurencyjności obszarów objętych interwencją poprzez rozwój infrastruktury.

Cele szczegółowe:

- Tworzenie przyjaznych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości;
- Tworzenie atrakcyjnych ofert lokalizacyjnych dla potencjalnych przedsiębiorców;
- Poprawa warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz zwiększanie możliwości ich rozwoju.

Charakterystyka

W ramach linii dotacyjnej zakłada się udzielanie wsparcia dla zadań realizujących cele główne w formie dotacji na inwestycje.

Dotacje na inwestycje

Opis działania

Wsparcie w ramach działania będzie przekazywane na inwestycje polegające na budowie, rozbudowie lub modernizacji infrastruktury technicznej i innych obiektów będących w dyspozycji uprawnionego podmiotu. **Preferowane będą zadania inwestycyjne o największym wpływie na poprawę warunków dla funkcjonowania przedsiębiorstw oraz na trwale zmniejszanie bezrobocia.**

O dotację mogą ubiegać się wyłącznie zadania gotowe do realizacji, tzn. posiadające w dniu złożenia wniosku pełną wymaganą dokumentację techniczną. Preferowane będą zadania, które posiadają ważne pozwolenie na budowę lub dokument równoważny oraz zadania zgłaszane przez gminy górnicze.

Zgłaszane zadania powinny być opracowane w formie, która umożliwi ich realizację w drodze jednej umowy z wykonawcą lub dostawcą. Zadania przewidujące podpisanie więcej niż jednej umowy będą zatwierdzane jedynie w uzasadnionych przypadkach.

Beneficjenci

Beneficjentami działania (wnioskodawcami) mogą być:

- a. Samorządy gmin;
- b. Samorządy powiatów;
- c. Samorząd województwa;
- d. Związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego;
- e. Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego posiadające osobowość prawną.

Typy kwalifikujących się zadań:

Dotacje mogą zostać przyznane na realizację zadań inwestycyjnych z zakresu:

- ✓ TRANSPORTU – zadania polegające na budowie lub modernizacji dróg gminnych, powiatowych lub wojewódzkich wraz z obiektami inżynierskimi, na odcinkach sieci lokalnej i regionalnej warunkujących rozwój przedsiębiorczości;
- ✓ TWORZENIA STREF AKTYWNOŚCI – zadania obejmujące kompleksowe przygotowanie terenów pod inwestycje;
- ✓ INFRASTRUKTURY ŚRODOWISKOWEJ – inwestycje w ochronę środowiska obejmujące zadania polegające na budowie lub modernizacji sieci kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków oraz systemu gospodarowania odpadami, w tym zwłaszcza pochodzącymi z działalności produkcyjnej;
- ✓ ODNOWY OBSZARÓW MIEJSKICH – zadania powiązane z rewitalizacją obszarów miejskich, w szczególności:
  - (A) zadania obejmujące inwestycje w publiczną infrastrukturę służącą rozwojowi przedsiębiorczości: odnowa centrów miast, remonty obiektów będących własnością JST, które można przeznaczyć na wynajem pod działalność gospodarczą, budowa i remonty sieci wod.-kan.-gaz-c.o., oraz
  - (B) zadania w przestrzeni publicznej w bezpośrednim otoczeniu istniejących niewielkich podmiotów gospodarczych lub powstających nowych podmiotów (zadania te realizowane będą na wniosek podmiotów gospodarczych, zrzeszeń przedsiębiorców), polegające na m.in. poprawie stanu przestrzeni publicznej w otoczeniu podmiotów gospodarczych, remontach chodników, budowie lub remontach parkingów oraz dojazdów do nich, budowie lub remontach placów targowych.

Poziom dotacji

Wsparciem objęte zostaną zadania, dla których wartość dotacji, obliczona według opisanych poniżej zasad wynosić będzie:

- dla zadań z zakresu transportu: od 50 000 euro do 250 000 euro;
- dla zadań z zakresu tworzenia stref aktywności: od 50 000 euro do 750 000 euro;
- dla zadań z zakresu infrastruktury środowiskowej: od 50 000 euro do 250 000 euro;
- dla zadań z zakresu odnowy obszarów miejskich: od 25 000 euro do 250 000 euro w przypadku zadań opisanych w punkcie A, lub od 15 000 euro do 50 000 euro w przypadku zadań opisanych w punkcie B.

Możliwe jest współfinansowanie zadania przez fundusz w kwocie mniejszej niż wnioskowana. W takim przypadku wymagane jest potwierdzenie przez Beneficjenta gotowości do realizacji zadania pomimo obniżonego poziomu dotacji z Funduszu oraz udokumentowanie posiadania niezbędnych środków finansowych na realizację 100% zakresu rzeczowego zadania.

Ogólne zasady korzystania z pomocy funduszu

Przygotowanie zadań.

Zgłaszane zadania powinny być opracowane w formie, która umożliwi ich realizację w drodze jednej umowy z wykonawcą lub dostawcą. Zadania przewidujące podpisanie więcej niż jednej umowy będą zatwierdzane jedynie w uzasadnionych przypadkach, które zostaną określone w regulaminie Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski.

Realizacja zadań odbywać się będzie w oparciu o ustawę z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych.

Zasady finansowania

Maksymalny udział dotacji na jedno zadanie z funduszu **nie może przekraczać 50% całkowitych kwalifikowanych kosztów przedsięwzięcia** i stanowić może jedynie uzupełnienie posiadanych przez Wnioskodawcę środków finansowych na pokrycie kosztów zadania.

Beneficjent zobowiązany jest udowodnić posiadanie lub przyrzeczenie środków, które łącznie z dotacją z „Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski” stanowią 100% wydatków przewidzianych do poniesienia podczas realizacji przedsięwzięcia.

Środki na realizację zadań będą pochodzić z następujących źródeł:

- Środki własne Beneficjenta;
- Dotacja z funduszu- nie więcej niż 50% kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia;
- Dotacje z budżetu państwa;
- Środki z budżetu województwa;
- Środki z funduszy celowych;
- Inne (kredyty, darowizny, dotacje nie pochodzące z budżetu państwa).

Wkładu własnego nie stanowi aport w postaci nieruchomości.

Wszystkie środki zgromadzone lub przewidziane do uzyskania winny być potwierdzone w formie kopii pism, umów, uchwał, zobowiązań itp.

Kwalifikowalność kosztów.

W ramach realizowanych zadań wsparciem funduszu **nie będą objęte** następujące koszty:

- a) Podatki, cła i opłaty skarbowe (w tym podatek VAT);
- b) Zobowiązania z tytułu dostaw towarów lub usług oraz pozostałe zobowiązania powstałe przed datą zawarcia umów z dostawcami lub wykonawcami na podstawie decyzji o przyznaniu dotacji;

- c) Opłaty leasingowe oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych kredytów;
- d) Nabycie lub dzierżawa gruntów;
- e) Zakup lub leasing samochodów osobowych;
- f) Wszelkie koszty poniesione przed datą podpisania z Beneficjentem umowy dotacyjnej z wyjątkiem kosztów dokumentacji technicznej poniesionych w roku złożenia wniosku o dotację z funduszu (maksymalnie 5% kosztów kwalifikowanych);
- g) Koszty wynagrodzeń pracowników Beneficjenta oraz pracowników instytucji będących właścicielami lub zarządzającymi obiektów będących przedmiotem wniosku, pracujących przy przygotowaniu i/lub realizacji zadania;
- h) Zakup używanego sprzętu i wyposażenia.

Kryteria wyboru zadań

Przy wyborze zadań uwzględniane będą następujące kryteria:

- Rodzaj beneficjenta;
- Zapewnienie wkładu własnego na realizację zadania;
- Realizacja zadania na obszarze objętym interwencją programu małopolskiego (preferencje dla gmin górniczych);
- Zgodność zadania z celami i priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Małopolskiego;
- Zgodność z zadania z celami i priorytetami „Zintegrowanego Programu Łagodzenia Skutków Restrukturyzacji Górnictwa, Hutnictwa oraz Wielkiej Syntezy Chemicznej na terenie Województwa Małopolskiego”;
- Stan przygotowania zadania do realizacji;
- Planowana liczba utworzonych lub utrzymanych miejsc pracy;
- Wpływ na ograniczenie negatywnych skutków restrukturyzacji sektorów tradycyjnych,
- Przewidywane efekty realizacji zadania;
- Problemy występujące w sferze społecznej i gospodarczej (skala i zasięg problemów);
- Spełnienie warunków określonych w regulaminie naboru zadań.

Tryb wyboru zadań

Zadania będą wyłaniane w drodze konkursu ogłaszanego przez instytucję wdrażającą. Szczegółowe kryteria wyboru zadań zostaną określone w regulaminach konkursów, które zostaną przesłane do akceptacji BRRE przed przekazaniem pierwszej transzy kredytu. Samorząd Województwa Małopolskiego przygotowuje również Podręcznik Wdrażania, w którym zostaną opisane wszystkie procedury związane z harmonogramem realizacji Projektu, wnioskowaniem o wsparcie z funduszu, realizacją zadań, ich rozliczaniem i raportowaniem. Podręcznik ten zostanie przesłany do akceptacji BRRE przed przekazaniem pierwszej transzy kredytu.

Każdy beneficjent ma prawo do złożenia więcej niż jednego wniosku do Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski, z tym, że możliwe jest złożenie tylko jednego wniosku na każdy z zaproponowanych typów zadań w ramach działania „Dotacje na inwestycje”. Wnioski złożone niezgodnie z tą zasadą zostaną odrzucone a decydującym kryterium przy rozpatrywaniu wniosku będzie data przyjęcia.

Ocena wniosków będzie czteroetapowa:

- 1) **ocena formalna** wniosków będzie dokonywana przez Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego. Tylko wnioski, które uzyskają pozytywną ocenę formalną będą oceniane pod względem merytorycznym;
- 2) **ocena merytoryczna** będzie dokonywana przez Departament Polityki Regionalnej i Funduszy Strukturalnych Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego;
- 3) opiniowanie wniosków przez Regionalny Komitet Sterujący (RKS) zakończone rekomendacją dla Zarządu Województwa. RKS będzie działał w składzie:
  - Przewodniczący RKS – Marszałek Województwa Małopolskiego;
  - 2 Wiceprzewodniczących – członek Zarządu Województwa Małopolskiego oraz Wojewoda Małopolski;
  - 1 przedstawiciel Instytucji Zarządzającej Zintegrowanym Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego;
  - 3 przedstawiciele Zarządu Województwa Małopolskiego;
  - 4 przedstawiciele samorządów gminnych;
  - 2 przedstawiciele samorządów powiatów;
  - 8 przedstawiciele organizacji pracodawców;
  - 2 przedstawiciele związków zawodowych;
  - 10 przedstawiciele organizacji pożytku publicznego (w tym uczelni i organizacji pozarządowych);
  - 6 przedstawiciele innych instytucji mających znaczenie dla rozwoju regionu, działających w sferze rozwoju lokalnego, gospodarczego, przestrzennego i ochrony środowiska;
  - 1 przedstawiciel Ministerstwa Gospodarki i Pracy z departamentu wdrażającego Program małopolski.
- 4) **decyzja o wyborze zadań do realizacji** będzie podejmowana w formie uchwały przez Zarząd Województwa Małopolskiego.

Zarząd Województwa podejmuje decyzję o wyborze zadań spośród zadań rekomendowanych przez Regionalny Komitet Sterujący. Decyzja Zarządu Województwa o przyznaniu dofinansowania zadaniom odmienna od rekomendacji RKS (wybór zadań znajdujących się na liście rankingowej, lecz innych niż rekomendowane przez RKS) wymaga każdorazowo pisemnego uzasadnienia.

Raportowanie

Raportowanie będzie dokonywane zgodnie z terminami przewidzianymi w Ustawie o finansach publicznych i jej aktach wykonawczych. Począwszy od momentu rozpoczęcia realizacji zadania, Beneficjent będzie zobowiązany do przedstawiania Zarządowi Województwa i Wojewodzie kwartalnych sprawozdań rzeczowo-finansowych, w terminie dwóch tygodni po upływie każdego kwartału.

8.2. Charakterystyka działań w ramach „Funduszu dla Śląska”

Niniejszy wniosek odnosi się do działań określonych w „Programie Łagodzenia w Regionie śląskim Skutków Restrukturyzacji w górnictwie Węgla Kamiennego”. Instrumentami realizacji tego działania są „Fundusz na Rzecz Rozwoju Infrastruktury Lokalnej (FRRIL) skierowanej na rozwój przedsiębiorczości” oraz „Linia Pożyczek dla MŚP”. Poniżej określone zostały cele i ogólne zasady udzielania wsparcia przez Fundusz.

Główne cele funduszu to:

- Poprawa społecznej i gospodarczej konkurencyjności regionu poprzez rozwój infrastruktury;
- Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej obszarów miejskich i przemysłowych poprzez inwestycje infrastrukturalne;
- Rewitalizacja społeczno-gospodarcza obszarów zdegradowanych oraz obszarów oddziaływania zakładów przemysłów tradycyjnych.

Cele szczegółowe:

- Tworzenie korzystnych warunków do rozwoju inwestycji – przygotowanie terenów pod inwestycje;
- Wsparcie rozbudowy i modernizacji infrastruktury sprzyjającej podejmowaniu i rozwijaniu działalności gospodarczej;
- Wsparcie sektora MŚP poprzez zwiększenie dostępności do preferencyjnych źródeł finansowania;
- Polepszenie koniunktury regionalnego rynku pracy poprzez podejmowane w ramach Programu działania;
- Tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy.

Rodzaje działań – charakterystyka

1. Dotacje inwestycyjne
2. Linię pożyczek dla MŚP

Dotacje inwestycje

Dla gmin i powiatów przewidziano instrument **Fundusz na Rzecz Rozwoju Infrastruktury Lokalnej skierowanej na rozwój przedsiębiorczości**, na który składają się dotacje na inwestycje polegające na modernizacji lub budowie infrastruktury w gminach i powiatach.

Wsparcie w ramach działania będzie przekazywane na inwestycje polegające na budowie, rozbudowie lub modernizacji infrastruktury technicznej i innych obiektów będących w dyspozycji uprawnionego podmiotu, dzięki którym tworzone będą warunki dla rozwoju przedsiębiorczości.

O dotację mogą ubiegać się wyłącznie zadania gotowe do realizacji, tzn. posiadające w dniu złożenia wniosku pełną wymaganą dokumentację techniczną. Preferowane będą zadania, które posiadają ważne pozwolenie na budowę lub dokument równoważny.

Zgłaszane zadania powinny być opracowane w formie, która umożliwi ich realizację w drodze jednej umowy z wykonawcą lub dostawcą. Zadania przewidujące podpisanie więcej niż jednej umowy będą zatwierdzane jedynie w uzasadnionych przypadkach.

Cel funduszu:

- Dotacje Inwestycyjne dla Rozwoju Infrastruktury Lokalnej.

Wielkość pomocy:

- Do 50% kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych, nie mniej niż 25 000 euro oraz nie więcej niż 1.000.000 euro (na dotacje inwestycyjne).

Warunki wstępne zakwalifikowania:

- Beneficjentem może być gmina, powiat, związek lub stowarzyszenie gmin, jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną;
- Obowiązek posiadania środków własnych na poziomie co najmniej 50% kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych (wkładu własnego nie stanowi aport w postaci nieruchomości);
- Lokalizacja zadania na terytorium Województwa Śląskiego;
- Zgodność zadania z celami i priorytetami Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego 2000-2015;
- Zgodność zadania z celami i priorytetami "Programu łagodzenia skutków restrukturyzacji zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego w Województwie Śląskim.";
- Etap zadania – gotowy do wdrożenia;
- Tworzenia nowych miejsc pracy i/lub zachowania już istniejących;
- Wpływ zadania na rozwój gospodarczy i konkurencyjność regionu;
- Zadanie jest komplementarne z innymi zrealizowanymi zadaniami.

Szacowane efekty:

- Generowanie inwestycji władz lokalnych – dotyczących wzrostu sektora MŚP (np.: infrastruktury, stref działalności gospodarczej) w regionie.

FRRIL będzie wspierać zadania związane z inwestycjami generującymi nowe trwałe lub utrzymujące miejsca pracy oraz związane z powstaniem infrastruktury wspierające rozwój przedsiębiorczości, w następujących dziedzinach:

1. Tworzenie nowych trwałych miejsc pracy;
2. Tworzenie lub unowocześnianie infrastruktury wspierającej rozwój małych i średnich przedsiębiorstw;
3. Rewitalizację obszarów miejskich i przemysłowych;
4. Budowę i modernizację infrastruktury transportowej;
5. Ochronę środowiska;
6. Rozwój turystyki;
7. Rozwój i modernizację infrastruktury związanej z kulturą.

Ocena wniosku:

Regionalny Komitet Sterujący, działając zgodnie ze swoim regulaminem, dokonuje oceny formalnej i merytorycznej wniosków oraz podejmuje uchwałę rekomendującą Zarządowi Województwa Śląskiego przyznanie dotacji w oparciu o przedłożone wnioski. W swojej

ocenie RKS kieruje się kryteriami i przypisanymi im wagami punktowymi zgodnie z wytycznymi dla beneficjentów ubiegających się o środki w ramach programu śląskiego.

Na podstawie rekomendacji Regionalnego Komitetu Sterującego Zarząd Województwa podejmuje w formie uchwały decyzję o zatwierdzeniu listy rankingowej zadań zawierającej kwoty przyznanych dotacji. Powyższą listę rankingową Zarząd Województwa przekazuje Wojewodzie Śląskiemu, który na jej podstawie niezwłocznie sporządza umowy z Beneficjentami regulujące zasady przekazywania i rozliczania dotacji oraz prześle je Beneficjentom do podpisu.

- Regionalny Komitet Sterujący będzie działał w składzie:
  - Przewodniczący Komisji – Marszałek Województwa;
  - Zastępca przewodniczącego Komitetu – Wojewoda Śląski (Przedstawiciel Administracji Rządowej);
  - 2 przedstawicieli Zarządu Województwa;
  - 2 przedstawicieli Ministerstwa Gospodarki i Pracy;
  - 3 przedstawicieli Samorządu Województwa;
  - 8 przedstawicieli władz gminnych i powiatowych;
  - 1 przedstawiciel instytucji edukacyjnej;
  - 2 przedstawicieli instytucji pozarządowych;
  - 1 przedstawiciel organizacji pracodawców;
  - 2 przedstawicieli związków zawodowych;
  - 3 przedstawicieli samorządu gospodarczego.

Pomoc udzielana będzie w formie dotacji przyznawanych na zasadach konkursowych na określone cele. Każda z gmin i powiatów z terenu Województwa Śląskiego ma prawo zgłaszania więcej niż jednego zadania.

Dotacje mogą być przyznane na inwestycje polegające na budowie lub modernizacji obiektów będących własnością uprawnionej gminy/ powiatu, podmiotów prawa handlowego, którego większościami właścicielem jest uprawniona gmina/ powiat administracji państwowej oraz organizacji pozarządowych.

Dotacje będą przyznawane jedynie na współfinansowanie zadań gotowych do realizacji, tzn. posiadających w dniu złożenia wniosku pełną wymaganą dokumentację techniczną. Preferowane będą zadania, które posiadają ważne pozwolenie na budowę.

Zgłaszane zadania muszą być opracowane w formie, która umożliwi ich realizację w drodze jednej umowy z wykonawcą lub dostawcą. Zadania przewidujące podpisanie więcej niż jednej umowy będą zatwierdzane jedynie w uzasadnionych przypadkach.

Zamówienia na dostawy, usługi i roboty budowlane niezbędne dla realizacji zadania muszą być dokonywane przez gminę, która uzyskała dotację, zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych oraz zgodnie z odpowiednimi postanowieniami umowy pomiędzy Wojewodą Śląskim i gminą lub powiatem.

Zarząd Województwa sporządzi kwartalne sprawozdania ze stanu realizacji zadań uzyskujących dotacje w ramach instrumentu „*Rozwój Infrastruktury Lokalnej*” i przedstawi je do Ministra Gospodarki i Pracy.

3. Kwalifikowalność kosztów

W ramach komponentu nie mogą być finansowane:

- a) Podatki, cła i opłaty skarbowe (w tym podatek VAT);

- b) Zobowiązania z tytułu robót budowlanych, dostaw towarów lub usług oraz pozostałe zobowiązania powstałe przed datą zawarcia umów z dostawcami lub wykonawcami na podstawie decyzji o przyznaniu dotacji/ pożyczki;
- c) Opłaty leasingowe oraz zobowiązania z tytułu otrzymanych kredytów;
- d) Nabycie lub dzierżawa gruntów;
- e) Zakup lub leasing samochodów osobowych;
- f) Wszelkie koszty poniesione przed datą przyznania dotacji (datą podpisania umowy pomiędzy beneficjentem a województwem), z wyjątkiem kosztów dokumentacji technicznej poniesionych w roku złożenia wniosku do funduszu (maksymalnie 5% kosztów kwalifikowanych);
- g) Koszty wynagrodzeń pracowników Beneficjenta;
- h) Zakup używanego sprzętu i wyposażenia.

Beneficjenci

Beneficjentami działania (wnioskodawcami) mogą być:

- a) Samorządy gmin;
- b) Samorządy powiatów;
- c) Związki i porozumienia jednostek samorządu terytorialnego;
- d) Jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego, posiadające osobowość prawną.

Linia pożyczek dla MŚP

Sektor MŚP odgrywa znaczącą rolę w gospodarce regionu, a jego rozwój może wykreować nowe miejsca pracy m.in. dla osób tracących zatrudnienie w tradycyjnych sektorach gospodarki. Działania w tym zakresie koncentrować się będą z jednej strony na podniesieniu jakości usług świadczonych na rzecz sektora MŚP zaś z drugiej na podnoszeniu potencjału przedsiębiorstw.

Proces restrukturyzacji powodujący spadek zatrudnienia w górnictwie węgla kamiennego wymaga sprawnych instrumentów rozwiązujących problem bezrobocia poprzez stworzenie warunków dla generowania nowych trwałych miejsc pracy. Liczba osób zwalnianych z restrukturyzowanych kopalń stale rośnie. Komponent Programu dla MŚP będzie przeciwdziałał tej tendencji, poprzez wsparcie tego sektora środkami przeznaczonymi na tworzenie trwałych miejsc pracy. Wysokość kwoty udzielonej przedsiębiorcy pożyczki będzie proporcjonalna do liczby stworzonych trwałych miejsc pracy. Dodatkowym atutem takiego instrumentu będzie rosnąca liczba małych i średnich przedsiębiorstw w województwie śląskim, a co za tym idzie rozwój tego sektora i tworzenie nowych miejsc pracy. Doświadczenie Samorządu Województwa wyniesione podczas realizacji w województwie śląskim Programu Phare Spójność Społeczna i Gospodarcza wskazuje na ogromne zapotrzebowanie na instrumenty skierowane do sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Ilość złożonych wniosków w ramach edycji powyższego programu przekroczyła kwotę dostępnych funduszy, co wymagało realokacji środków np w ramach Phare 2001 dostępne były środki w wysokości 2 488 500 euro. W związku z bardzo dużym zainteresowaniem została zwiększona do wysokości 5 497 106,97 euro i w całości została wykorzystana. W wyniku takiego działania w województwie śląskim zagospodarowano wszelkie oszczędności programowe, co wyraźnie wskazuje na dużą absorpcyjność środków w sektorze MŚP i jednocześnie ciągle zbyt małą w stosunku do ogromnego zapotrzebowania, dostępność środków dla MŚP.

Najbardziej pożądanymi przez MŚP formami bezpośredniego wsparcia (obok zmian prawnych dotyczących systemu podatkowego) są przede wszystkim dotacje, gdyż największą słabością tegoż sektora jest brak kapitałów własnych na inwestycje i majątku, który mógłby służyć jako zabezpieczenie dla banków. Banki komercyjne przy finansowaniu inwestycji wymagają minimum pokrycia 20% do 30% nakładów inwestycyjnych ze środków własnych Przedsiębiorcy. Dlatego też firmy inwestują bardzo mało. Ponadto cykl inwestycyjny zwykle ulega wydłużeniu z tych samych względów.

Ponieważ dotacje inwestycyjne traktowane są przez banki jako środki własne w montażach finansowych są one bez wątpienia najskuteczniejszym instrumentem pobudzania inwestycji i tworzenia nowych miejsc pracy.

Innym instrumentem pobudzającym rozwój inwestycji w sektorze MŚP mogłyby być kredyty preferencyjne, ale w wielu przypadkach są one nieosiągalne dla przedsiębiorców, ponieważ nie są oni w stanie zaproponować bankom komercyjnym wymaganego wspomnianego wyżej wkładu własnego. Pozostaje dalej otwarty problem braku zabezpieczeń na rzecz banku.

Sprawdza się zaproponowana poprzednio koncepcja pożyczki preferencyjnej z możliwością umorzenia. Banki komercyjne skrupulatnie analizują wnioski, ale perspektywa umorzenia pożyczki preferencyjnej ze środków BRRE daje im większy komfort przy podejmowaniu decyzji kredytowych i ogranicza istotnie ryzyko banku.

Ten postulat wypełnia komponent dla MŚP proponowany w ramach programu. Bazując na doświadczeniu wyniesionym z realizacji linii pożyczek w ramach pierwszego projektu wspartego przez BRRE realizującego Program śląski, gdzie z całej kwoty 7 mln euro przeznaczonej na instrument, na dzień 30 czerwca 2004 zostało złożonych przez przedsiębiorców 96 wniosków wyczerpuje połowę całej kwoty przeznaczonej na instrument. Tak duże zainteresowanie daje pewność do pełnego wykorzystania środków z pierwszej transzy i jednocześnie daje argument do kontynuacji linii pożyczek zasilonej środkami z następnej transzy.

Istnieją 4 podstawowe założenia dla proponowanej Linii pożyczkowej:

1. Łatwiejsza dostępność proponowanych instrumentów, niż w przypadku produktów komercyjnych, jako dodatkowa motywacja do zwiększania inwestycji i zatrudnienia w MŚP w Regionie.

Około 70% inwestycji MŚP finansowana jest ze środków własnych. Wskazuje to na trudną dostępność zewnętrznych źródeł finansowania. Linia pożyczkowa dla MŚP oferuje możliwość uzyskania środków na preferencyjnych warunkach. Preferencja polega tu na konkurencyjnym oprocentowaniu i na możliwości umorzenia części kapitałowej pożyczki pod warunkiem utrzymania zwiększonego zatrudnienia.

2. Kontrola zgodności z głównym celem Programu: poprawa konkurencyjności regionu oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.

Ponieważ celem programu jest poprawa konkurencyjności regionu oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu, ze środków Programu powinny być finansowane takie inwestycje, które bezpośrednio związane są z inwestycjami zwiększającymi konkurencyjność regionu. Ze względu na wysokie obciążenia kosztami pracy w Polsce, utrzymanie miejsc pracy będzie uprawdopodobnione znacznym zwiększeniem skali działalności MŚP, co można osiągnąć m.in. poprzez nowe inwestycje. Linia pożyczkowa dla MŚP dotyczy pożyczek,

których wielkość jest uzależniona nie od wielkości inwestycji lecz ilości nowoutworzonych miejsc pracy. Utrzymaniem tych miejsc pracy przez co najmniej dwa lata jest uwarunkowane umorzeniem części kapitałowej pożyczki.

3. Kontrola wiarygodności beneficjentów.

Środki udostępnione w ramach Programu są środkami publicznymi, w związku z tym należy dołożyć szczególnej staranności przy analizie wniosków i przy monitoringu weryfikującym wypełnianie warunków Programu. Efektem tej kontroli będzie to, że docelowo większość środków zostanie wykorzystana na inwestycje realnie zmierzające do poprawy konkurencyjności regionu oraz tworzeniu miejsc pracy. Po pierwsze: bowiem nie będą przyjmowane wnioski, z których nie wynika w sposób wiarygodny utworzenie i utrzymanie nowych prac. Po drugie: bowiem z kolei ci beneficjenci, którzy w trakcie trwania Programu przestaną spełniać jego warunki, będą musieli zwrócić uzyskane dofinansowanie, a zwrócone środki zostaną przyznane kolejnemu wnioskodawcy. Linia pożyczkowa dla MŚP dotyczy tych beneficjentów, którzy posiadają pewną ilość środków własnych i funkcjonują na rynku od co najmniej roku. W trakcie działania Programu prowadzony jest monitoring spłat oraz monitoring stanu zatrudnienia.

4. Wpływ udostępniania środków publicznych na wzrost udziału środków prywatnych i komercyjnych w nowych inwestycjach w Regionie.

Ponieważ proponowane instrumenty są zgodne z oczekiwaniami podmiotów sektora MŚP, należy więc zakładać, że wpłyną one w znaczący sposób na zainteresowanie MŚP tymi formami wsparcia inwestycji co w konsekwencji powinno zaowocować nowymi inwestycjami, realizowanymi przy współudziale środków własnych i kredytów bankowych.

Udział kredytów w finansowaniu inwestycji MŚP, na podstawie badań przeprowadzonych w województwie śląskim, wynosi aktualnie tylko ok. 10 % do 13 %. Jest to spowodowane głównie niską zdolnością kredytową podmiotów sektora MŚP. Zdolność ta powinna ulec zwiększeniu dzięki finansowaniu części inwestycji z niekomercyjnych, preferencyjnych zewnętrznych środków pochodzących z Linii pożyczkowej.

Instytucją wdrażającą linię pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw będzie Fundusz Górnośląski S.A wybrany przez Zarząd Województwa Śląskiego zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych, który obecnie wdraża ten instrument finansowany w ramach pierwszej pożyczki z BRRE otrzymanej na realizację Programu śląskiego.

Celem pożyczki jest sfinansowanie do 25 % kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych MŚP. Pożyczki udzielane będą małym i średnim przedsiębiorstwom, zgodnie z zasadą *de minimis* (zasada ta nie stosuje się do przedsiębiorstw transportowych).

Warunki jakie musi spełnić przedsiębiorca, aby mógł się ubiegać o udzielenie pożyczki:

- Beneficjent musi należeć do grupy MŚP oraz rezydować i inwestować w Województwie Śląskim;
- Udokumentowane działanie na rynku przez co najmniej 1 rok;
- Obowiązek posiadania środków własnych w wysokości co najmniej 25 % kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych;
- Współfinansowanie za pomocą kredytu bankowego w wysokości do 50 % kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych;
- Utworzenie 1 nowego, bezpośredniego miejsca pracy na każde 4.500 euro pożyczki.

Parametry pożyczki:

- Wielkość pożyczki: od 4.500 euro do 100.000 euro;
- Okres pożyczki: do 7 lat;
- Wysokość odsetek: 0,5 * stopy redyskonta weksli NBP;
- Płatność odsetek: raty miesięczne;
- 2 letnia karencja w spłacie kapitału;
- Opcja umorzenia części kapitałowej pożyczki po dwóch latach, pod warunkiem utworzenia i utrzymania przez minimum 24 miesiące nowych miejsc pracy oraz braku zakłóceń w spłatach odsetek.

Oczekiwane efekty:

- Wygenerowanie w regionie inwestycji na poziomie co najmniej 12 mln euro;
- Utworzenie i utrzymanie na terenie Województwa Śląskiego ponad 1350 nowych i trwałych miejsc pracy.

Praktycznym efektem realizacji komponentu dla MŚP będzie wygenerowanie inwestycji w regionie na poziomie 12 mln euro. Docelowo spowoduje to utworzenie i utrzymanie ponad 1350 nowych i trwałych miejsc pracy na terenie Województwa Śląskiego.

Środki pieniężne ze spłat pożyczkowych, odsetki, w tym odsetki od nieterminowych spłat i suma środków niewykorzystanych w ramach Linii Pożyczek dla MŚP po uiszczeniu należnych podatków, powiększają kapitał pożyczkowy dla tego instrumentu.

Nakłady kwalifikowane są czystymi wydatkami inwestycyjnymi zgodnymi z definicjami BRRE, ponoszonymi przez końcowych beneficjentów Programu, tj. MŚP. Do kwalifikowanych nakładów inwestycyjnych należą: zakup maszyn i urządzeń, budowa budynków lub budowli, zakup gruntów, uzbrojenie gruntów, a także przygotowanie dokumentacji technicznej, ekonomicznej itd., jeśli koszty tej dokumentacji nie przekraczają 5 % wartości inwestycji.

Środki w ramach komponentu pożyczek pozwolą na uzyskanie finansowania inwestycji małych i średnich przedsiębiorstw, które mają trudności z uzyskaniem kredytu bankowego.

W wyniku konsultacji i uzgodnień z Bankiem Rozwoju Rady Europy kryteria selekcji MSP zostaną doprecyzowane poprzez określenie rodzaju przedsiębiorców kwalifikujących się do wsparcia (np. przedsiębiorcy, którzy nie korzystali wcześniej z kredytów, wprowadzający nowe technologie).

Kryteria te będą podlegały uzgodnieniom z Bankiem i zostaną zapisane w podręczniku „Pożyczki dla małych i średnich przedsiębiorstw województwa śląskiego w ramach instrumentu Linia Pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw”, który będzie wymagał akceptacji BRRE."

9. Środki finansowe na realizację Projektu

9.1. Indykatorywny podział środków pochodzących z kredytu BRRE i pozostałe źródła finansowania zadań.

Ze środków BRRE udzielane będą dotacje na działania:

- Inwestycje mające na celu tworzenie nowych miejsc pracy;
- Linie pożyczek dla MSP w województwie śląskim.

Tabela 1. Proponowany podział środków (koszty kwalifikowane)

Beneficjent	Działanie	Źródło finansowania inwestycji, tys. euro			Łączne środki finansujące inwestycje
		BRRE	Banki	Beneficjenci	
Województwo Śląskie	Linia Pożyczek*	6 000	12 000	6 000	24 000
	Fundusz Rozwoju Infrastruktury Lokalnej**	14 000	-	14 000	28 000
	RAZEM	20 000	12 000	20 000	52 000
Województwo Małopolskie	Dotacje na inwestycje	5 000	-	5 000	10 000
	RAZEM	5 000	-	5 000	10 000
RAZEM		25 000	12 000	25 000	62 000

* Środki otrzymane przez Instytucję Wdrażającą linię pożyczek dla MŚP po 1 stycznia 2005 roku będą podlegać opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych w wysokości 19 %. Dlatego też istotnym jest tutaj data przekazania środków. W przypadku niemożności przekazania Funduszu Górnos Śląskiemu S.A. środków przed 1 stycznia 2005 roku Fundusz ubiegał się będzie o zwolnienie od konieczności odprowadzania podatku. W przypadku decyzji odmownej komponent będzie jednak kontynuowany przez Fundusz Górnos Śląski S.A.

- ** w komponencie Województwa Śląskiego zakłada przeznaczenie 5 % kwoty pożyczki na koszty związane z przygotowaniem dokumentacji dla zadań realizowanych w ramach powyższego działania.

W ramach Projektu z kwoty 25 mln euro Samorządowi Województwa Śląskiego przyznanych zostanie 20 mln euro, a samorządowi Województwa Małopolskiego 5 mln euro.

Zakłada się, że zadania w ramach Funduszu Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski realizowane będą w latach 2004-2006. Największą koncentrację wydatków przewiduje się na rok 2005.

Ostatecznym terminem wykorzystania środków z kredytu BRRE jest 31 grudnia 2006 roku. Dla uelastycznienia alokacji i sprawności zarządzania środkami finansowymi Zarząd Województwa Śląskiego może podjąć decyzję w formie uchwały o realokacji środków w ramach „Funduszu dla Śląska”, ale tylko w przypadku gdy zadania zgłoszone do realizacji nie będą mieściły się w zaplanowanych limitach kwotowych. Wskazane uchwały winny uzyskać akceptację Ministra Gospodarki i Pracy.

9.2. Przepływy funduszy w ramach Projektu

Środki kredytu BRRE będą przekazane odpowiednio Wojewodzie Małopolskiemu i Śląskiemu w transzach. Pierwsza transza obejmować będzie alokację na rok 2004.

Ostatecznym terminem wykorzystania środków z kredytu BRRE jest 31 grudnia 2006 roku.

Schemat przepływu środków finansowych

Proponuje się wprowadzenie następującego systemu przepływu środków finansowych:

Na wniosek Ministra Finansów BRRE przekaże środki z kredytu na rachunek budżetu państwa, w transzach o łącznej kwocie 25 mln euro. Minister Finansów przekaże, stosownie do pobranych z BRRE transz kredytu, równowartość złotową otrzymanych z BRRE środków do budżetu Wojewody Śląskiego (równowartość 20 mln euro) na zadania realizowane w ramach „Funduszu dla Śląska” oraz do budżetu Wojewody Małopolskiego (równowartość 5 mln euro) na zadania realizowane w ramach „Funduszu dotacji inwestycyjnych dla Małopolski”. Pierwsza transza kredytu zostanie w całości przekazana do budżetu Wojewody Małopolskiego. Środki pochodzące z kredytu BRRE zaczną być przekazywane do budżetu Wojewody Śląskiego po wykorzystaniu środków udostępnionych Województwu Śląskiemu w ramach projektu F/P 1470 (2003).

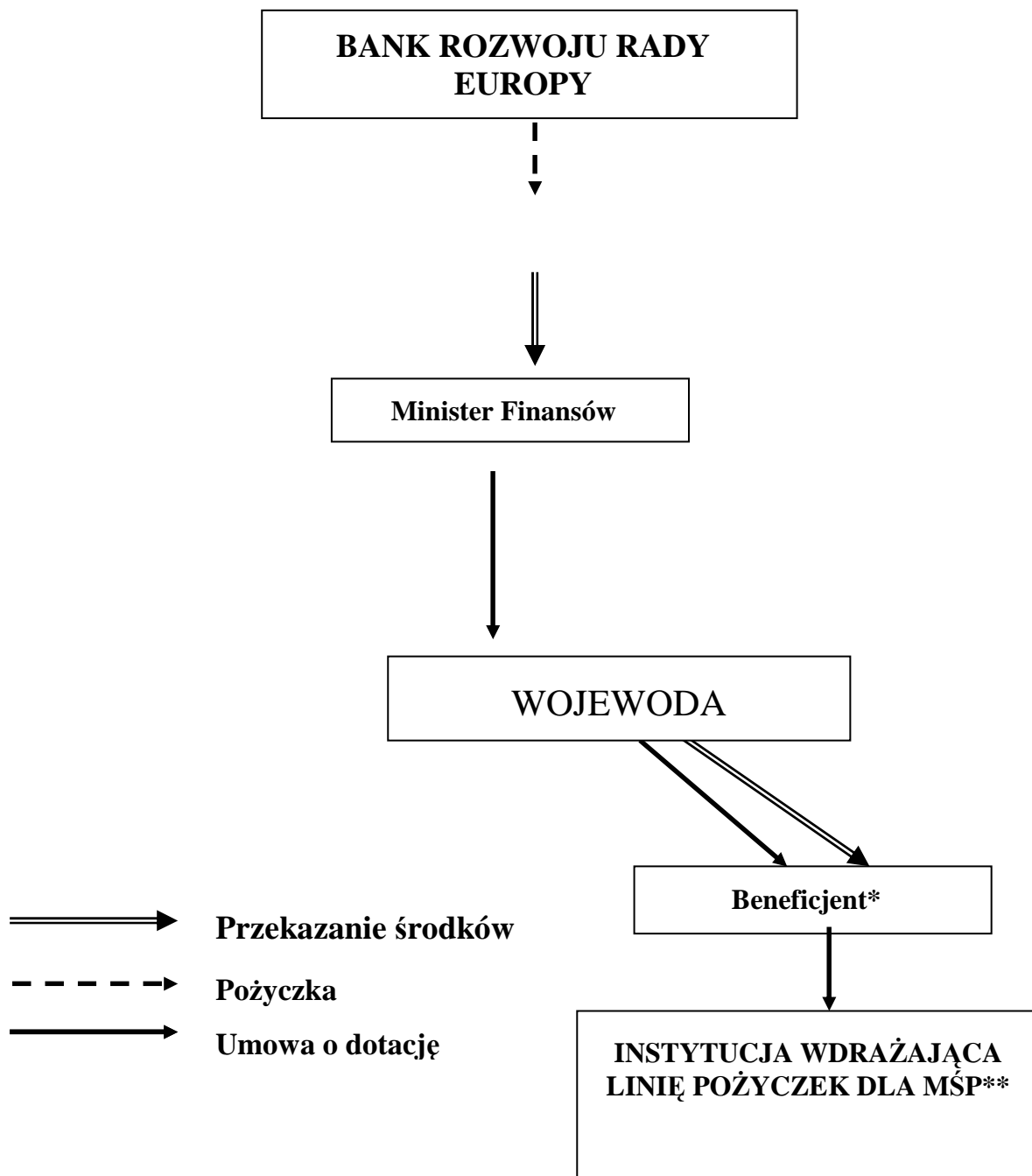
Samorządy województw koordynują proces wdrażania zadań realizowanych w ramach „Funduszu dotacji inwestycyjnych dla Małopolski” oraz w ramach „Funduszu dla Śląska”.

Zgodnie z tą koncepcją jednostkami zarządzającymi programem małopolskim i programem śląskim są odpowiednio Samorząd Województwa Małopolskiego oraz Samorząd Województwa Śląskiego, a jednostkami wdrażającymi – właściwy Departament Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego oraz właściwy Wydział Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego.

Instytucją wdrażającą linię pożyczek dla małych i średnich przedsiębiorstw będzie Fundusz Górnośląski S.A wybrany przez Zarząd Województwa Śląskiego zgodnie z ustawą Prawo zamówień publicznych, który obecnie wdraża ten instrument finansowany w ramach pierwszej pożyczki z BRRE, otrzymanej na realizację Programu śląskiego.

Przepływy środków finansowych w ramach Projektu przedstawia schemat zamieszczony poniżej (Schemat 1).

Schemat 1. Przepływ środków finansowych

* Beneficjent - podmiot, któremu przyznano dotację na zadanie inwestycyjne lub samorząd województwa śląskiego w przypadku działania „Linia pożyczek dla MŚP”

**Instytucja wdrażająca „Linię pożyczek dla MŚP” wskazana będzie tylko przez Zarząd Województwa Śląskiego

Przekazywanie beneficjentom dotacji na realizację zadań w ramach Projektu

Proponuje się, aby wypłata dotacji była dokonywana po przedłożeniu Wojewodzie przez właściwą jednostkę samorządu terytorialnego kopii faktur, rachunków lub innych dokumentów finansowych potwierdzonych za zgodność z oryginałem, potwierdzających poniesione nakłady na realizację zadania lub jego części oraz wniosku o wypłatę dotacji.

Środki pochodzące z kredytu BRRE przekazywane będą w ramach umów dotacyjnych zawartych pomiędzy Wojewodą i jednostkami samorządu terytorialnego, zgodnie ze szczegółowym planem finansowym zawartym w tych umowach.

Umowy dotacyjne zawierane pomiędzy Wojewodą a beneficjentem będą przygotowywane i podpisywane w odpowiednich urzędach wojewódzkich. Proces ten będzie obsługiwany przez:

- Małopolski Urząd Wojewódzki w Krakowie, Biuro Zarządzania Funduszami Europejskimi - w zakresie inwestycji realizowanych na terenie województwa małopolskiego;
- Śląski Urząd Wojewódzki w Katowicach, Biuro Zarządzania Funduszami Europejskimi - w zakresie inwestycji realizowanych na terenie województwa śląskiego.

Ww. instytucje będą również odpowiedzialne za przyjmowanie wniosków o wypłatę dotacji oraz weryfikację załączonych do nich dokumentów księgowych.

Szczegółowa procedura weryfikacji wniosku o wypłatę dotacji ze środków BRRE przez urzędy wojewódzkie stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu.

Kwota zawarta we wniosku o wypłatę dotacji nie może być wyższa od kwoty wynikającej z planu finansowego zawartego w umowie dotacyjnej.

Wypłata dotacji następuje po stwierdzeniu faktycznie wykonanego zakresu rzeczowego zadania i weryfikacji przedłożonego przez Beneficjenta wniosku o wypłatę dotacji i dokumentów, o których mowa powyżej, pod warunkiem przebiegu realizacji zadania zgodnie z harmonogramem rzeczowo-finansowym.

W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości czy braków w złożonym wniosku o wypłatę dotacji lub załączonych do niego dokumentach, Beneficjent zobowiązany jest do usunięcia tych nieprawidłowości czy braków, bądź udzielenia w wyznaczonym terminie niezbędnych dodatkowych informacji.

W razie stwierdzenia przez Wojewodę nieterminowej realizacji zadania (lub jego etapu), bądź niewywiązania się Beneficjenta z przyjętych obowiązków wynikających z harmonogramu rzeczowo-finansowego i planu finansowego, Wojewoda wstrzymuje wypłatę dotacji na realizację danego etapu zadania, a także wypłatę kolejnych rat dotacji, do czasu złożenia przez Beneficjenta odpowiednich wyjaśnień Wojewodzie i Zarządowi Województwa lub usunięcia przyczyn wstrzymujących wypłatę dotacji. O wstrzymaniu wypłaty dotacji Wojewoda zawiadamia wraz z uzasadnieniem na piśmie Beneficjenta oraz Samorząd Województwa.

Ostateczne rozliczenie dotacji następuje w terminie 30 dni od daty odbioru danego zadania.

W przypadku niezachowania w roku budżetowym przez Beneficjenta warunków umowy wykonawczej, a w szczególności wykorzystania dotacji lub jej części niezgodnie z przeznaczeniem określonym w harmonogramie rzeczowo-finansowym, Wojewoda żąda, po upływie wyznaczonego terminu usunięcia nieprawidłowości, zwrotu całości lub części przekazanej dotacji.

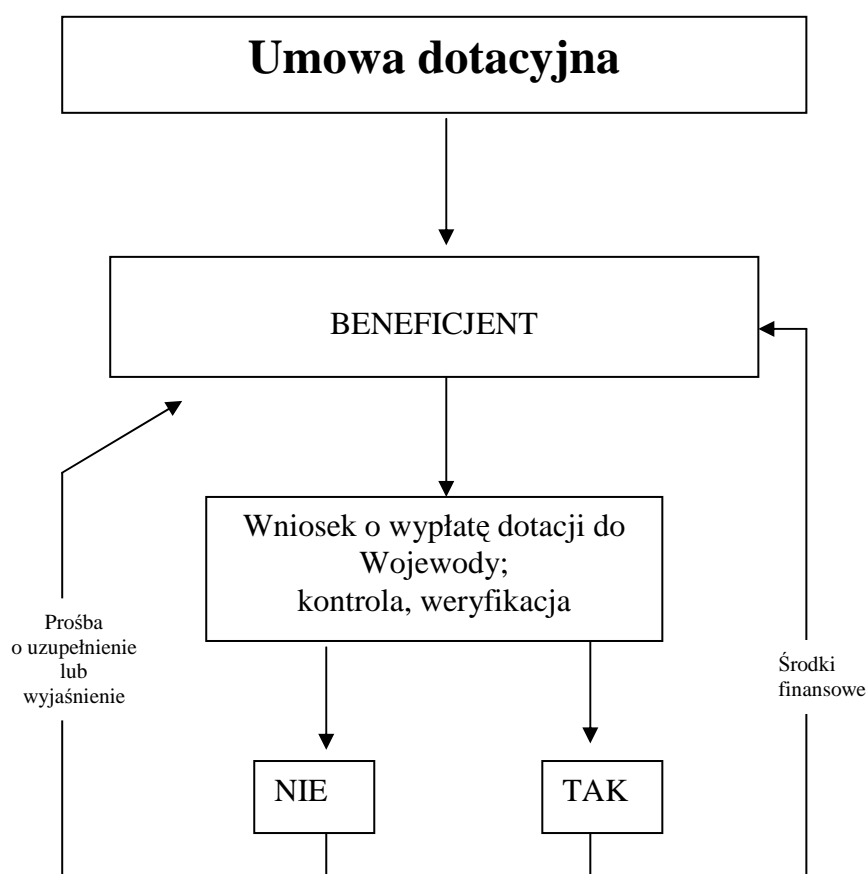
O żądaniu zwrotu dotacji Wojewoda informuje niezwłocznie na piśmie, z podaniem szczegółowej przyczyny tego żądania, Beneficjenta oraz Zarząd Województwa.

Zwrot dotacji następuje w terminie i na zasadach określonych w art. 93 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych.

Beneficjent, który nie przeznaczy na finansowanie dotowanego zadania środków własnych lub nie zapewni udziału w finansowaniu zadania środków pochodzących z innych źródeł w wysokości określonej w harmonogramie rzeczowo-finansowym obowiązany jest zwrócić dotację przyznaną w danym roku w części proporcjonalnej do poniesionych wydatków.

W przypadku udzielania pożyczek dla MŚP (dotyczy wyłącznie Województwa Śląskiego), Wojewoda przekazuje środki pochodzące z kredytu BRRE na wniosek Samorządu Województwa na jego rachunek, a następnie Samorząd Województwa Śląskiego zgodnie z zawartą umową z wybraną przez Zarząd Województwa Śląskiego Instytucją Wdrażającą ten instrument (Fundusz Górnośląski S.A.), przekazuje środki na rachunek bankowy instytucji. Następnie Fundusz Górnośląski przekazuje środki małym i średnim przedsiębiorcom, którzy zostaną wybrani zgodnie z określonymi zasadami konkursowymi.

Schemat 2. Obieg dokumentów finansowych
(nie dotyczy pomocy dla MŚP w woj. śląskim)

10. Monitoring Projektu

W trakcie realizacji Projektu instytucją obsługującą Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski będzie Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego. Instytucją obsługującą Fundusz dla Śląska będzie Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. Sprawozdania, o których mowa w niniejszym punkcie, winny być przygotowywane co kwartał. Podmioty te zobowiązane są do przekazywania Ministerstwu Gospodarki i Pracy, następujących informacji:

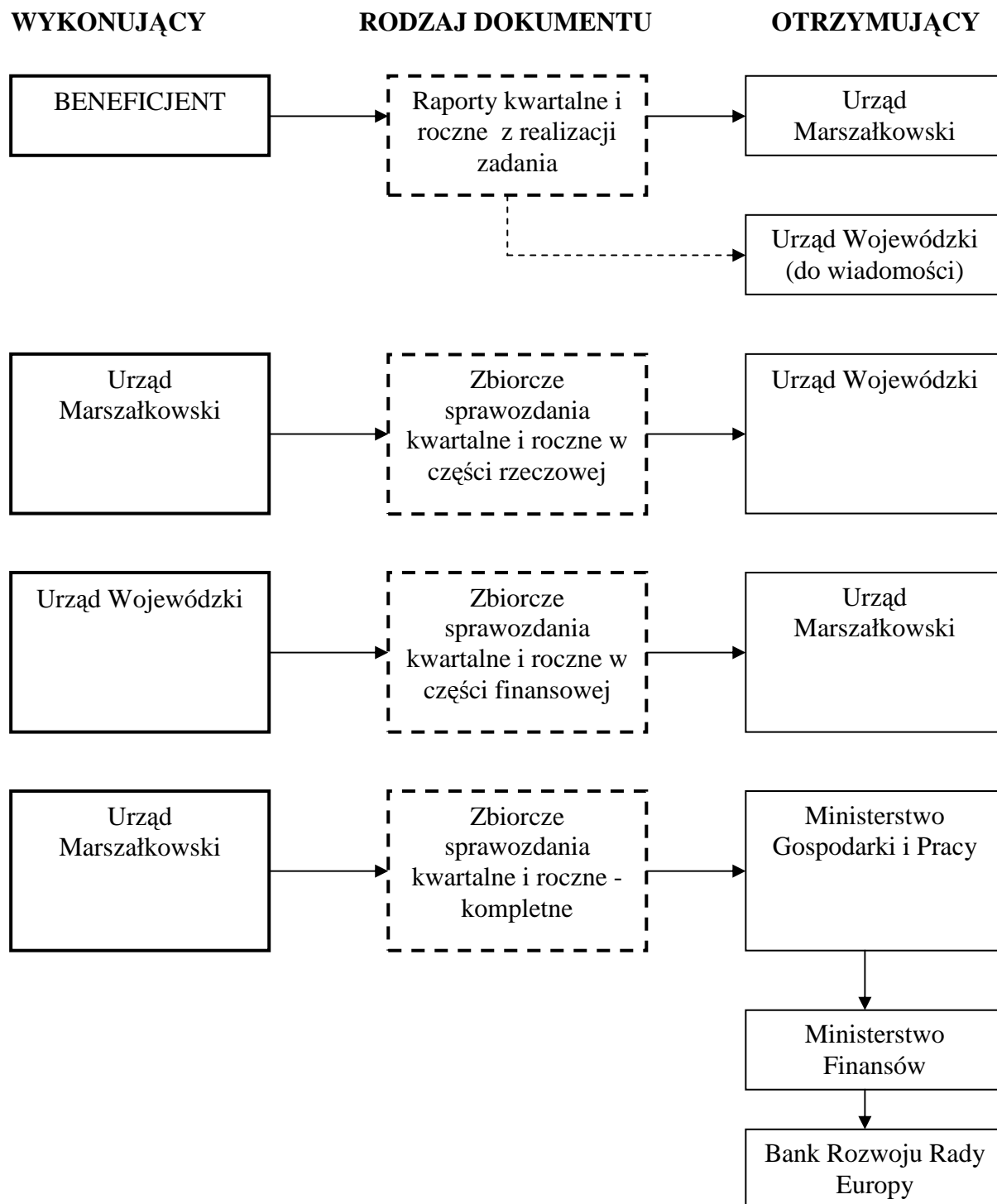
1. Identyfikacja zatwierdzonych zadań:
  - Opis beneficjenta;
  - Charakterystyka przedsięwzięcia;
  - Źródła finansowania;
  - Identyfikacja kosztów kwalifikowanych;
  - Harmonogram przedsięwzięcia;
  - Dokumentacja przetargu;
  - Informacja o stopniu osiągnięcia celów zadania.

2. Sprawozdania kwartalne i roczne z realizacji zadań:
  - Wartość zatwierdzonej dotacji;
  - Wartość i procent wykorzystanej dotacji;
  - Informacja o stopniu osiągnięcia celów programu;
  - Liczba beneficjentów;
  - Podział przydzielonych środków według rodzajów beneficjentów;
  - Podział przydzielonych środków według typów zadań.

3. Liczba przyznanych pożyczek;
  - Liczba beneficjentów;
  - Wartość zatwierdzonych pożyczek;
  - Okres funkcjonowania umowy pożyczki;
  - Wartość i procent wykorzystanej pożyczki.

W części rzeczowej sprawozdania, o których mowa powyżej będą sporządzane przez urzędy marszałkowskie, natomiast w części finansowej sprawozdania te będą wykonywane przez urzędy wojewódzkie.

Ponadto podmioty obsługujące Fundusz Dotacji Inwestycyjnych dla Małopolski i Fundusz dla Śląska będą organizować wizyty przedstawicieli odpowiednich departamentów BRRE w siedzibach beneficjentów. Selekcji wizytowanych beneficjentów dokona BRRE.

Sprawozdania sporządzane przez Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego oraz przez Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego we współpracy z urzędami wojewódzkimi, będą bazować na raportach kwartalnych i rocznych przekazywanych im przez Beneficjentów realizujących zadania.

Schemat 3. Schemat sprawozdawczości w ramach Projektu

Szczegółowe formularze i tabele służące do sporządzania raportów i sprawozdań w ramach monitoringu Projektu będą stanowić załącznik do umowy kredytowej pomiędzy BRRE a Rządem RP.

Załącznik nr 1

Procedura weryfikacji wniosku o wypłatę dotacji ze środków BRRE w urzędach wojewódzkich

1. Wniosek o wypłatę dotacji wraz z załączonymi dokumentami wpływa do sekretariatu Biura Zarządzania Funduszami Europejskimi, gdzie zostaje zarejestrowany i przekazany do Oddziału Funduszy Przedakcesyjnych i Kontraktu Wojewódzkiego;
2. Urzędnik sprawdzający, dokonuje oceny formalnej i merytorycznej wniosku.
  - a. Jeżeli dokumenty są poprawne, urzędnik sprawdzający parafuje na odwrocie dokumenty i przekazuje do Dyrektora BZFE celem akceptacji;
  - b. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości czy braków w złożonym wniosku o wypłatę dotacji lub załączonych do niego dokumentach, urzędnik sprawdzający informuje o tym telefonicznie Beneficjenta sporządzając notatkę z odbytej rozmowy, zobowiązując go jednocześnie do usunięcia tych nieprawidłowości czy braków, bądź do udzielenia w wyznaczonym terminie niezbędnych dodatkowych informacji;
3. Dyrektor BZFE po otrzymaniu wniosku o wypłatę dotacji wraz z załączoną dokumentacją dokonuje powtórnej oceny dokumentów i jeżeli:
  - a. są poprawne, akceptuje wniosek składając na nim podpis oraz parafując na odwrocie załączone dokumenty;
  - b. budzą wątpliwości, przekazuje do urzędnika sprawdzającego celem wyjaśnienia nieprawidłowości;
4. Po uzyskaniu akceptacji przez Dyrektora BZFE wniosek wraz załączoną dokumentacją zostaje przesłany do Wydziału Finansów i Budżetu
5. Sekretariat WFiB rejestruje przesłany wniosek i przekazuje do Oddziału Finansowania Zadań Gospodarczych celem weryfikacji finansowej;
6. Urzędnik sprawdzający w Oddziale Finansowania Zadań Gospodarczych dokonuje weryfikacji finansowej wniosku wraz załączoną dokumentacją:
  - a. Jeżeli dokumenty są poprawne, urzędnik sprawdzający parafuje na odwrocie dokumenty i przekazuje do Dyrektora WFiB celem akceptacji;
  - b. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości czy braków w złożonym wniosku o wypłatę dotacji lub załączonych do niego dokumentach, urzędnik sprawdzający informuje o tym telefonicznie Beneficjenta sporządzając notatkę z odbytej rozmowy, zobowiązując go jednocześnie do usunięcia tych nieprawidłowości czy braków, bądź do udzielenia w wyznaczonym terminie niezbędnych dodatkowych informacji.
7. Dyrektor WFiB po otrzymaniu wniosku o wypłatę dotacji wraz z załączoną dokumentacją dokonuje powtórnej oceny dokumentów i jeżeli:
  - a. są poprawne, akceptuje wniosek składając na nim podpis oraz parafując na odwrocie załączone dokumenty;
  - b. budzą wątpliwości, przekazuje do urzędnika sprawdzającego celem wyjaśnienia nieprawidłowości.
8. Urzędnik Sprawdzający sporządza polecenie przekazania środków, które akceptuje Dyrektor WFiB.